

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

Den utlofvade skriften om sedlighetsfrågans nuvarande ståndpunkt i de nordiska länderna har ännu ej kunnat afslutas, men skall när den utkommer, enligt löfte tillsändas alla prenumeranter å Dagny för 1888.

DAGNY

TIDSKRIFT FÖR SOCIALA OCH LITERÄRA INTRESSEN

UTGIFVEN AF

FREDRIKA-BREMER-FÖRBUNDET.

1888.

TIONDE HÄFTET.

INNEHÅLL:

Moderstankar. Poemet "Babys hand". Täffingsförslag.

Esselde. Qvinnan i de politiska partiernas tjänst.

Frithiof Holmgren. Till Maria B. Poem.

Skolhumoresker.

G. A—g. Bref om qvinnomötet i Köpenhamn. 2.

S. H. A. Meddelanden från landsbygden. 2.

Constantini Arntzen. Signora Gesoalda Pozzolini.

Esselde. Nyutkommen literatur. Öfversigt. Qvinnofrågan. Vitterhet.

Agnar. Pontus Wikners vittra skrifter i utdrag af K. Warburg. Anm.

Squ. Verner von Heidenstam; Vallfart och vandringsår. Anm.

Ellen Fries. En diskussion på Nya Idun. (Nya arbetsområden för qvinnan.)

Ragna Nielsen. Trånga kläder.

Korrespondens.

K. R. Bref till Dagny om "sed och osed."

S. Högström. Bref till Dagny om Stockholms Qvinliga Gymnastikförening.

Fredrika-Bremer-Förbundets meddelanden:

Stipendiefonderna.

Dansk kvindesamfund om svenska tjänstflickor i Danmark m. m.

Hvarjehanda i qvinnofrågan.

Bilaga: Erik G. Folcker. Handarbetets Vänner på Köpenhamnsutställningen.

Pris pr årgång: } För Förbundets medlemmar kr. 2,50.
 } För icke medlemmar ,, 4,00.

Ränte- och Kapital-Försäkringsanstalten

i Stockholm emottager i helt Krontal penningar till beredande af *Lifränta* (pension) eller *Kapital* att lyftas på en gång vid uppgifven ålder. Kontoret, N:r 5 Stora Nygatan, hålles öppet alla söckendags förmiddagar kl. 11—2 samt onsdagar 5—6 e. m.

För i Stockholm bosatta obemedlade personer, som insätta medel för att bereda lifränta, betalar Fosterländska Föreningen förvaltningsavgift samt för insatser, ej öfverstigande under ett år 50 Kr., *Tjugu* procent såsom premium; hvarigenom för hvarje sålunda insatta 5 Kr. i boken införes dessutom En Krona.

Hufvudkontor: Malmtorgsgatan 5.

Nya Träsnideri Mönster

nu utkomne.

SWEN DYMLING & Co.,
GÖTEBORG.

Lager af Slöjdmateriel.
Ny priskurant franko på begäran.

(G. 27746x1)

Moderstankar.

Lik ett skrynkligt rosenblad, en molntapp genomlyst af solen eller lik en rosenfärgad snöflinga, ligger den lilla handen på moderns bröst. De små hjälplösa fingrarna äro ej stilla ett ögonblick, utan trefva ständigt hit och dit, än gripande efter solstrålen, som faller in genom det höga fönstret, än kanske sökande att fånga en förbisväfvande engel i den hvita vingen. Och medan hon stilla smeker den älskade lilla handen, sväfvä moderns tankar hit och dit i den skuggfyllda framtiden. Med ångestfullt spörjande blick, med en moders växande hänförelse, men också med en moders djupa bäfvan, söker hon genomskåda det kommandes förlåt, i det hon tänker:

Hvad skall Gud, under vexlande årsskiften — de må bli flera eller färre — gifva den lilla handen att göra?

Skall den alltid vara öppen att gifva, och dock alltid starkt hålla fast vid det rätta?

Skall den alltid vara redo för arbetet och dock alltid mild, alltid mjuk?

Skall den föra penseln eller mejseln inom konstens magiska verld eller väcka slumrande tonernas tröst för hjertan som tröttnat?

Skall den få jemna sjuklingens örngång och bringa hvila åt värkande hufvud?

Skall den räcka svigtande kämpe den törst-stillande drycken eller bära mat till hungrande små?

O! hvad skall Gud, under vexlande årsskiften — de må bli flere eller färre — gifva den lilla handen att göra?

Spanande så med ångestfull blick, med en moders växande hänförelse, men ock med en moders djupa bäfvan, sträfvar hon att genomskåda det kommandes slutna förlåt.

Men ehvad än ödet må beskära, ehvad lifvet än må hafva i beredskap, aldrig, aldrig skall barnahanden släppa sitt grepp om moderns hjerta.

* * *

Ofvanstående är en svag öfversättning på prosa af innehållet i det lilla vackra amerikanska poem, som här nedan återgifves i original. Införlifvandet af detta poem med vår svenska, på sådana områden fattiga poesi vore en verklig vinst.

Vi uppmana därför till en liten täflan för detta ändamål, vare sig i form af öfversättning eller bearbetning i bunden form.

Täflingsförsöken böra i försegladt kuvert och försedda med signatur eller motto insändas till Red:n af Dagny inom nästkommande januari månad. Professor Viktor Rydberg har godhetsfullt lofvat, att de få underställas hans bedömande, hvarefter det möjligen godkända täflingsstycket torde komma att meddelas i februarihäftet af Dagny.

Baby's Hand.

By Laura E. Richards. *)

*Like a little crumpled rose leaf
It lies on my bosom now,
Like a tiny sunset cloudlet,
Like a flake of rose-tinted snow.
And the pretty, helpless fingers
Are never a moment at rest,
But ever are moving and straying
About on the mother's breast,
Trying to grasp the sunbeam
That streams from the window high,
Trying to catch the white garments
Of the angels hovering by.
And as she pats and caresses
The dear little lovely hand,
The mother's thoughts go forward
Toward the future's shadowy land;
And ever her anxious vision
Strives to pierce each coming year,
With a mother's height of rapture,
With a mother's depth of fear,
As she thinks, "In the years that are coming,
Be they many or be they few,
What work is the good God sending
For this little hand to do?
Will it always be open in giving,*

*) For The Woman's Journal.

*And always strong for the right?
 Will it always be ready for labor,
 Yet always gentle and light?
 Will it grasp the brush or the chisel
 In the magical realms of art?
 Will it waken the loveliest music
 To gladden the weary heart?
 Will it smooth the sufferer's pillow,
 Bring rest to his aching head?
 Will it proffer the cup of cold water?
 By it shall the hungry be fed?
 Oh, in the years that are coming,
 Be they many or be they few,
 What now is the good God sending
 For this little hand to do?"*

*Thus the mother's anxious vision
 Strives to pierce each coming year,
 With a mother's height of rapture,
 With a mother's depth of fear.
 Ah! whatever may be its fortunes,
 Whatever through life its part,
 This little wee hand will never loose
 Its hold on the mother's heart.*

Strödda tankar.

Hur skrytsam är icke människan! "Jag dödar tiden", säger hon och då är det tiden som dödar henne.

Som ung gråter man utan att sörja, som gammal sörjer man utan att kunna gråta.

Det är samma fåfänga, som kommer oss att vilja gälla för nya i fråga om idéer eller infall, men gamla i fråga om börd och namn.

Värdigheterna äro legio, värdigheten en.

De finnas, hvilka skratta för att visa sina vackra tänder och gråta för att visa sitt goda hjerta.

Tillbakavisa böjelsen att betrakta som fiende hvar och en, som icke tror, icke beder, icke tänker och handlar så, som du sjelf.

Abbé Roux.

Qvinnan i de politiska partiernas tjenst.

Qvinnofrågan har hos olika folk upptagits och bearbetats på många olika sätt. I Förenta staterna blef grundsatsen om enahanda medborgerlig rätt för man och qvinna uppslaget till hela rörelsen.

I England har yrkandet på qvinnans politiska rösträtt gått hand i hand med hennes frigörande i allmänhet.

I den skandinaviska nordn har man börjat rörelsen med att arbeta på qvinnans höjande i moraliskt, socialt och intellektuellt hänseende, i det man, åtminstone här i Sverige, tänkt sig, att hon först måste blifva i någon mon medborgerligt vaken samt hafva någon vana vid utöfningen af sina sociala rättigheter, innan man för henne fordrar politisk valrätt.

I trots af dessa principiella olikheter, befinnes det emellertid, att qvinnorna i Förenta staterna, efter 40 års liflig agitation, och de engelska qvinnorna efter mer än 20 års outtröttlig kamp, stå i afseende på politisk valrätt alldeles på samma punkt som de, hvilka aldrig börjat striden; med andra ord: resultatet af deras agitationer är i den punkten näst intill lika med noll. De vid kongresserna i Washington esomoftast framlagda "billerna" i ämnet, hafva gång på gång afvisats. Inom de särskilda staterna är förhållandet detsamma. Endast tvänne territorier, hafva inom sina resp. områden medgifvit qvinnorna i allo samma medborgerliga rätt som männen; och i Washingtons territorium har den medgifna valrätten genom politiska intriger åter beröfvats dem, ehuru det allmänt erkännes, att de begagnat den på det klokaste sätt, samt att deras deltagande i allehanda val haft ett godt inflytande på utgången. Allt hvad qvinnorna för öfrigt vunnit af 40 års outtröttliga agitationer, är rätten att deltaga i de municipala valen inom en enda stat, samt i val af skolstyrelser inom tolf stater*).

Inom engelska parlamentet synes frågan lika oafgjord nu, som då Stuart Mill 1867 först väckte den till lif. Och likväl har under denna tid en allmän valreform genomförts, hvilken utsträckt valrätten till hundra tusental af män, hvilka erbjuda långt mindre garanti mot dess missbruk, än den ka-

*) Se Report of the international council of Women 1888, sid. 167 m. m.

tegori af kvinnor, för hvilka den begärts. Och när det ej skedde då, hade väl ingen tid varit lämpligare för beviljandet af full medborgerlig myndighet åt Englands kvinnor, än det år då deras drottning 50-åriga innehafvande af den högsta medborgerliga maktställning firades. Men då, lika som alltid, blef billen afvisad.

Susan Anthonys uttalande vid den internationela kongressen i våras, har således sin tillämpning på Englands, lika väl som på Förenta staternas kvinnor: "*Männen hafva tillerkänt oss i sed och lag och rättigheter; nästan allt utom den rätt, som utgör vehiklet för all annan rätt: den medborgerliga.*"

Deremot hafva de politiske männen förstått att draga mer och mer fördel af kvinnornas lätt uppeldade hänförelse. Häraf det märkliga faktum, att i närvarande stund talrika skaror af Englands och Amerikas till samhällsställning, begåfning och karaktär mest framstående kvinnor, ställt sig i de politiska partiernas tjänst.

Att lemna en kort öfversigt af detta egendomliga förhållande är afsigten med följande rader.

* * *

Såsom medel för sin mångåriga agitation, hafva kvinnorna i Amerika och i England användt samma metod, i det de bildat ett nät af rösträttsföreningar öfver hela landet samt genom dessa föreningar utgifvit skrifter, uppsatt petitioner, sammankallat möten, utvalt personer att föra deras talan inom parlamenten samt verkat för dessa personers val eller omval, m. m. De hafva äfven sökt stöd hos, eller mottagit löften och förespeglingar af olika politiska ledare, samt i sin ordning egnat dem och deras parti sina tjänster. Ett sådant kvinnornas tillfälliga deltagande i valstrider har sedan gammalt egt rum i de båda länderna; men det gälde då en eller annan individs framgång vid valen, icke någon politisk princip. Nu är det annorlunda. Sedan några år hafva kvinnorna mera allmänt och i stor skala tagit del i de rent politiska partistriderna, samt för detta ändamål organiserat eller låtit sig organiseras i storartade grupper under framstående ledare.

Så stiftades i England efter gladstoneska ministerens fall "*the Primrose League*" i syfte att stöda den nya regeringen och arbeta för det unionistiska partiets framgång, således i rent politiskt ändamål. Ligans organisation är ganska inveck-

lad och omfattar en mängd förgreningar med olika namn. Dess oerhördt snabba tillväxt framgår af de siffror, som vid *"the Ladies grand Council's"* årsmöte i Westminster Townhall förliden vår framlades af Lord Stanhope. Enligt dessa uppgifter hade Ligan år 1884 ett antal af 959 medlemmar; följande år steg antalet till 11,000, och innevarande år uppgår det till ej mindre än 700,000 medlemmar. Den ädla Lorden förklarade vidare, att det varit *"Dämernas stora råd"*, som genomdrifvit valen i Deptford och Doncaster, samt uppmanade varmt till fortsatt arbete för unionisternas framgång. Med honom instämde Lady Montagu och andra ledande damer i den förnäma samingen.

Sedan hafva en mängd andra föreningar uppstått, hvilka, på samma gång de anslutit sig till ett visst politiskt parti, vare sig liberalt eller konservativt, uppställt på sina program qvinnans valrätt. Så *"the Liberal unionist association"*, *"Women's liberal associations"* med en mängd olika grenar; *"League of the unrepresented"*, m. fl.

För att gifva ett litet begrepp om dessa föreningars sätt att verka, meddelas här några spridda detaljuppgifter.

Först må nämnas hurusom vid ett parlamentsval förliden vår, en mängd damer arbetade för den gladstoneska kandidaten emot primrose-damerna, hvilka kämpade för regeringens kandidat. Vidare kan nämnas hurusom vid en vårsammankomst inom *"Union of Conservative associations"*, ordföranden för the Ladies auxiliary Council, Lady George Hamilton, framställde ett värtaligt yrkande på den politiska valrättens utsträckning till kvinnor, såsom en förnuftig och af behovet oafvisligen påkallad utveckling af Englands konstitution. Att kvinnorna stodo på lagens, ordningens, religionens och moralens sida, och skulle uppbjuda hela sin förmåga att stäcka socialismens och anarkiens tilltag, det erkändes af alla. Ingen klass hade så sansadt, med så mycken uthållighet och offervillighet som kvinnorna, arbetat på att få sig denna rätt tillerkänd. Lady Wilmot föreslog att föreningen skulle i form af en resolution stödja den blifvande parlamentsbilen i ämnet, och sålunda stärka opinionen till dess förmån, ej blott i landet, utan ock inom regeringen, hvilken i år tagit ett steg i rätta riktningen, genom att frivilligt utsträcka den kommunala rösträtten äfven för valen af *"county authorities"* till kvinnor.

Lady Wilmot hemställde huruvida kvinnor kunde taga del i valstriderna, hvilket bejakades, i det man enades om, att de borde utdela literatur, värfva röster, upplysa de okunniga, göra besök från hus till

hus, samt förmå röstegare att infinna sig vid valurnan. Detta som exempel från det *konserverativa* lägret.

“*Liberal unionists*“ i Birmingham hade vid samma tid ett offentligt möte, hvarvid uttalades, att det häfdvunna uttrycket “jag frågar aldrig efter politiken“ vore lika skamligt för qvinnan, som det skulle vara för mannen. Enär en splittring uppstått inom det liberala partiet, vore det hög tid för de “liberala unionisterna“, att hissa flagg och visa hvad de gå för. Konservatismens damer hade visat, att de kunde göra god nytta, och det fans intet skäl hvarför icke de liberala skulle göra detsamma. Beslut fattades att verka för föreningens utgrening i allt vidare kretsar.

I spetsen för the “*League of the unrepresented*“ står mrs Fawcett, och dess vallistor stå öppna för kandidater af alla politiska partier.

The “*Womens Liberal Unionist Association*“ verkar särskildt för lösningen af den irländska frågan, betraktad ur moralisk och social synpunkt. Lady Portsmouth erinrade vid dess första möte derom, att qvinnors deltagande i de politiska partiernas sträfvanden icke var någonting nytt, men att det nya i den nu pågående rörelsen låge deruti, att qvinnorna slutit sig tillsammans i sitt arbete, och att de ställt som mål för detta *sakens* framgång, icke en eller annan persons. Men för att verka på detta sätt, måste de också förbinda sig att grundligt studera saken, vara modiga, försigtiga och framför allt samvetsgranna.

Mrs Fawcett önskade att qvinnorna måtte se saken mera från den moraliska, än den politiska synpunkten. Bakom de flesta politiska frågor låge en moralisk, och denna var det som innebure qvinnornas uppgift.

En sidogren af “*Womens liberal association*“ i Ulster hade sitt in-
vigningsmöte den 1:sta Maj. Der framlades skälen för unionistpartiets ytterligare stärkande; der påpekades hurusom qvinnorna nu hade långt mera makt i sina händer än för blott några få år sedan, och hurusom “*makt är i hvarje sin minsta partikel pligt.*“ Sju grenar af associationen hafva insändt petitioner om beviljande af valrätt åt qvinnor. Men vid senaste parlamentssession upptogs den inlemnade billen icke ens till andra läsningen.

* * *

I Förenta staterna hafva qvinnorna just i höst vid det pågående presidentvalet, stått midt i virfveln af den politiska kampanjen. Och hvad mera är, de hafva befunnit sig der på direkt inbjudning af olika politiska partier.

Förenta staternas president väljes som bekant för fyra

är. Den egentliga valstriden gäller valet af de elektor, hvilka sedan utse president och vice president. Det direkta valet är nämligen under nu rådande, väl ordnade valagitation, en blott formalitet.

Elektorsvalet tillgår på det sätt, att hvar och en af unionens stater utser ett lika stort antal elektor, som staten skickar senatorer och representanter till kongressen. Ingen senator eller representant eller någon af Förenta staternas ämbetsmän får väljas till elektor. Elektorsvalet eger rum "den tisdag, som följer på den första måndagen i november".

Valstriden utkämpas hufvudsakligen af de båda gamla partierna, "*Demokrater*" och "*Republikaner*". Men vid sidan af dem hafva under senare år uppstått tvänne andra partier "*Prohibitionisterna*" och "*Henry George- eller arbetarnes parti*."

Demokraterna, som stält frihandel och sparsamhet på sitt program, hafva den nuvarande presidenten Cleveland till sin kandidat.

Republikanerna verka för och hafva utsett general Harrison till kandidat.

Prohibitionisterna hafva på sitt program nykterhet och tullskydd.

Som bekant innebär valet af en ny president, att statens förutvarande ämbetsmän afgå, och nya tillsättas af presidenten, hvars anhängare då vänta att i ett högt lönadt ämbete finna belöningen för sitt nit. Det torde ock vara bekant att denna osed utgör ett mycket omtvistadt, och med skäl klandradt drag i den amerikanska konstitutionen.

Vi vilja nu kasta en blick på kvinnornas ställning till de olika partierna.

Prohibitionisterna hafva redan från början upptagit principen om kvinnans valrätt, samt utsträckt till henne alla företrädesrättigheter och utmärkelser, som det har till sitt förfogande. Det faller då nästan af sig sjelft, att en af de mest betydande kvinno-associationerna, "*De amerikanska kvinnornas kristliga nykterhetsförening*", med dess två ledande grundsatser: *spritdrycksförbud* och *qvinlig valrätt*, skulle ansluta sig till det parti, som — det må nu ha skett af klokhet eller öfvertygelse — upptagit dess grundsatser på sitt program. Redan vid förra presidentvalet verkade också den qvinliga nykterhetsföreningen för Prohibitionisterna, ehuru ej på långt när i den omfattning som nu, och i afseende på valrätten, utan allt resultat.

Republikanerna betraktade då med stor ringaktning motpartiets

nya hjälptrupper, och deras tidningar förebrådde hånande kvinnorna att de lemnat sin sfer, att de kunde vara så enfaldiga och låta inbilla sig att nykterhet och sedlighet kunde göras till partifrågor, samt först och sist, att "de stått och hängt kring valurnorna och köpt röster för varmt kaffe med skinksmörgås." Visserligen hafva *Republikanerna* då och då begagnat sig af den qvinliga vältaligheten för sina ändamål, i det de förmått kvinnor sådana som Anna Dickinson, Lucy Stone och Mrs Livermore att tjenstgöra såsom deras ombud till statsmyndigheterna i Massachusetts; derjemte hafva de i alla tider plägat vid högtidliga tillfällen anbringa hela vagnslaster af välklädd qvinlig ungdom såsom dekoration kring frihetsgudinnan. Men hittills hafva de dragit en skarp gränslinie för kvinnans politiska befogenhet.

I år har man dock ändrat taktik. Partiet har organiserat ett formligt system för upprättande af "qvinliga republikanclubbar". Det har antagit kvinnornas kristliga nykterhetsförenings härskri "*protection!*" om ock med en annan uttydning; det besvärjer kvinnorna vid deras kärlek för sitt kön, sina hem och sitt fädernesland att arbeta för republikanernas framgång. Det ger inga löften, men det fyller sina tidningar med lofsånger öfver kvinnoföreningarne och med anföranden af de mest uppburna qvinliga talares åsigter; det ger svassande beskrifningar på de politiska qvinnoklubbarne och fotograferar deras ledare — allt för att intyga hurusom kvinnorna och deras inflytande numera utgöra en mäktig faktor i den amerikanska republikens politiska lif, samt att detta erkännes af *Republikanernas* parti.

I hvad förhållande *Arbetarepartiet* eller det så kallade "*Henry-George-partiet*" står till kvinnoföreningarne är oss obekant. *Demokraterna* töfva att erkänna sakernas nya skick; de hafva icke använt qvinliga talare eller upprättat qvinnoklubbar, men deras tidningar följa dessa klubbar med största intresse och prisa högeligen deras verksamhet.

Och det är icke endast diskussions- och debatt-klubbar, som bildas för att underlätta damernas valagitationer. Äfven så kallade "*marscherande damklubbar*" anordnas, hvilkas medlemmar, klädda i uniform och bärande den hvita rosen, jemte damviskan, såsom nykterhetens och renhetens insignier, tåga genom gatorna för att sprida det politiska partis program och proklamationer, i hvars tjänst klubben står. Det faller af sig sjelft, att de vandrande klubbarna icke bland sig räkna framstående kvinnor med högre anseende; men ingen anmärker något mot de uniformerade processionerna, lika litet som mot deltagarinnorna i den öfriga valagitationen.

"Ingen", skrifves det i en af de större qvinnotidningarne, "ingen spörjer *nu* med ironisk betoning hvem som lagat middagen i de agite-

rande kvinnornas olyckliga hem; ingen frågar efter hvem som sköter lillan, stoppar familjens strumpor och syr i dess knappar, medan husmödrarne studera politik på klubben, eller marschera kring gatorna med partiernas emblemer. Man hör icke ett knyst af den sedvanliga manliga jemmerlåten öfver de vanvårdade hemmen, de öfvergifna barnen och de äktenskapliga tvisterna — icke ett ord om "qvinlighetens förderf" eller "doftets förflygande"; och likväl tar allt detta agiterande i partiernas tjänst ofantligt mycket mera tid och utsätter deltagarinnorna för oändligt mycket mera obehag och större risk, än om de hade laglig rätt att några gånger om året helt stilla gå till valurnan och der inlägga sin röstsedel för val, af hvilkas utgång deras eget och deras familjs väl i många fall beror."

"Men när skall väl detta tillåtas oss, och hvilketdera af de båda hufvudpartierna skall en gång förhjelpa oss till denna rätt?" spörjer den ofvannämnda tidningen. Svaret lyder: "*Intet dera*".

"Det är bäst att se sanningen rätt i ansigtet, och sanningen är denna: Vi erhålla icke valrätt i någon stat, helt enkelt *emedan de politiska partiernas män icke önska att kvinnan må få valrätt*.

"Teoretiskt anser en stor del af våra tänkande män, att det är riktigt och rättvist att ge kvinnorna valrätt; men praktiskt äro de emot saken. Hvad hafva vi vunnit på republikanernas tjänster? En myckenhet privat artighet, några goda offentliga tal, ett visst antal röster för vår bill och derpå *oundvikligt och väl förutsedt nederlag*. Orsakerna äro tvänne:

"1:o är man rädd för inträdet af ett nytt element i politiken. Man vet hvar man har massan af sina manliga röstegare — (för det vanliga nämligen vid glaset) — och man vet hur man skall sköta dem. Men man vet icke hvar man skulle kunna nå kvinnorna, och man inser att kvinnornas röstberättigande kunde och skulle medföra en omstörtning af de politiska sedvänjorna.

"2:o fruktar man att de gifta kvinnorna skulle kunna delta i embetsjagten. Och man har redan nu mer än tillräckligt många kandidater för hvarje befattning af något värde, utan att kvinnorna också skulle öka tilloppet.

"Derför, hur mycket än en framstående politiker, vare sig i kongressen i Washington eller i de olika statstyrelserna, må offentligen förordna kvinnans valrätt, så är det mer än sannolikt att han hellre vill se den afslagen än beviljad."

Frågar man, hvad är då att göra? så svaras: "Fullfölj på alla möjliga sätt agitationen för frågan, i syfte att derigenom må bildas en stark allmän opinion till dess fördel; och sedan, gör ingenting för att

bistå något politiskt parti, som ej öppet förklarar sig vilja arbeta för kvinnans valrätt.“

Mrs Robinson uttalade sig i samma riktning vid den internationella kongressen i Washington förliden vår.

“Män finnas som ärligt sträfva att förhjelpa oss till vår rätt; men de förmå ingenting. De äro i första rummet alltid och allestädes *partimän*, Republikaner eller Demokrater, och de måste votera med sina partier De rygga tillbaka för att gifva oss samma rätt som de sjelfva åtnjuta. Det säges, att de tveka emedan de ej veta hvad de skola göra med det stora nya element, som med oss skulle på en gång komma in i politiken. Ack! hvilken onödig fruktan, kära herrar! . . . Gören I oss blott fria, och vi skola taga vara på oss sjelfva!

“Hvilken ställning skola nu under sådana förhållanden vi kvinnor intaga? skola vi bli *Republikaner* eller *Demokrater*, *Prohibitionister* eller anhängare af *Arbetarepartiet*? För min del svarar jag: *Vi skola bli ingenting af allt detta; ty förr än vi erhållit rösträtt finnes för oss ingen plats i något parti.*“ *)

* * *

Af det föregående finna vi, att Englands och Amerikas kvinnor, i trots af sin ihärdiga agitation för att vinna full medborgarerätt, icke kommit längre än till att vara partiernas högt aktade och varmt komplimenterade tjenarinnor. Vi hafva sett att de, i trots af den allmän-anda, som besjälade dem i långt högre grad än de flesta andra länders kvinnor, dock i medborgerligt afseende intaga en rätt underordnad ställning. Man jemföre blott deras ställning med vår. Vi tillerkändes för ett fjerndels sekel sedan, bokstafligen *utan all vår förskyllan eller värdighet*, kommunal valrätt, hvilken de amerikanska kvinnorna ännu blott erhållit i en enda stat. Och i och med denna rätt erhöllo vi också indirekt valrätt till riksdagens första kammare, en fördel, till hvilken våra engelska och amerikanska systrar icke hafva något motsvarande.

Men huru begagna vi svenskor denna dubbla rätt? Är den för oss ett lefvynde faktum eller blott en död bokstaf? ”That is the question!”

Under sitt ifriga arbete hafva naturligtvis Englands och

*) Sedan detta skrefs har elektorvalet egt rum; republikanerna vunno dervid en stor majoritet för sin kandidat, general Harrison, hvilken således kan påräkna att blifva Förenta staternas president under närmaste fyra år.

Amerikas bildade kvinnor tillegnat sig ej ringa insigt i en del samhällsfrågor, åt hvilkas lösning den i medborgerligt afseende så högt betrodda svenska kvinnan sällan eller aldrig offrar en tanke. De hafva naturligtvis också i partiernas tjänst invigts i den politiska rutinen. Men vi hafva sett, att de bästa och mest tänkande af Amerikas ledande kvinnor icke tro sig hafva något för sitt hufvudsakliga syfte, att vinna på denna väg. Från England föreligga inga direkta offentliga uttalanden om det värde kvinnornas partitjänst kan hafva för deras egna ändamål. Men enskildt veta vi, att man börjar inse, att partipolitikens samskola ingalunda främjar utvecklingen af det äkta fosterlandsinne, som utgör kärnan i den medborgerliga karaktären. Redan för två år tillbaka skref den utmärkta redaktisen af "English Womans Review" till oss ifråga om partiväsendet: "Jag tänker detta är en oundviklig sak, men den gläder mig icke. Jag skulle mycket heldre se, att kvinnorna stode utom partiväsendet, att de röstade för hvad de ansåge vara de bästa männen eller de bästa lagarne, utan afseende på opinionen inom de olika partierna. Det är mitt hopp, att ett allt större antal män och kvinnor framdeles skola fatta sin politiska uppgift på detta sätt." Korteligen: man har i England så väl som i Amerika insett, hvad Dagny redan för länge sedan påyrkat: *behofvet af politisk sjelfuppfost-
ran för kvinnan* *).

Dagny torde i följande årgång återkomma till detta ämne **).

*) Se Dagny, Februari 1887, art. "Hvad vi i Sverige hafva att lära af den qvinliga valrättsrörelsen i England."

"Vi kunna deraf lära: att det mera skadar än gagnar, om reformens qvinliga anhängare göra sig till verktyg för olika partier, i hopp att sålunda påskynda sin egen seger.

... att det vore önskvärdt att ett slags instruktiva institutioner upp-
rättades, i syfte att bibringa tänkande kvinnor (och hvarför ej äfven den man-
liga ungdomen?) insigt i samhällslärans grunder, samt intresse för det med-
borgerliga lifvets kraf, så väl på det sociala det som politiska området m. m.

**) Enligt senaste underrättelse har den engelske premierministern lord Salisbury vid ett af Primrose league anordnadtt möte förklarar, att han för sin del önskar, att den dagen ej vore aflägsen då kvinnorna skulle tillerkännas rätt till deltagande i parlamentsval. Samtidigt afvisade Italiens konseljpresident Crispi, inför lagstiftande kammaren det der framlagda förslaget om kvinnans valrätt, på ett hånfullt sätt; i det han vädjade till Napo-

Tillägg.

Enligt senare underrättelser har nu äfven i Frankrike en kvinno-förening bildats för politiska ändamål. Det är, säger den orleanistiska tidningen "*Soleil*", en monarkistisk kvinnoliga, som under benämningen "*Rose de France*" ställt sig under grefvinnsans af Paris protektorat. Anledningen till dess bildande lär ha varit ett bankettal af hertigen af Audiffret-Pasquier, hvare han vädjat till Frankrikes kvinnor. Första punkten i programmet lyder: "*Rose de France*" har till ändamål monarkiens återupprättande och försvaret af de konservativa intressena. Ligan skall omfatta alla samhällsklasser, utan afseende på trosbekännelse och mottager äfven manliga medlemmar. Hon vill försvara de konservativa intressena mot radikalismen, den religiösa friheten mot trosförföljelsen, familjefädernas rätt att fritt råda öfver sina barns uppfostran, samt arbetets och egendomens intressen."

Efter denna utveckling af sitt program, tillägger "*Frankrikes ros*", att den till sin princip traditionella, men genom sin organisation moderna monarkien skall veta så väl skydda ofvannämnda rättigheter och intressen, som främja folkets materiella och moraliska framåtskridande.

Ligan är indelad i tiotals-grupper; och i spetsen för hvar och en sådan grupp står en så kallad "*dame dizainière*". Föreningsmärket är en ros.

Till Maria B.

Den 18 Juli 1887.

Du fyller tretton år i dag,
 Jag nyss har hört det ordet.
 Om det är sanning, vet ej jag
 Men sant är, att jag tror det.
 I mängd buketter lär du få:
 Jag vågar smyga, jag också,
 Ett blad på kaffebordet.

leons bekanta svar till m:me de Staël såsom den bästa vederläggning af damernas nya anspråk.

Bind friska rosor i ditt hår,
 Som dem du bär på kinden;
 Och fröjda dig åt lifvets vår,
 Så fri som sommarvinden!
 När glädjen, följd af nytt behag,
 Som gäst besöker dig hvar dag,
 Tag honom mot vid grinden!

Och var en hjälp åt far och mor
 Så länge än du trivfes
 Bland hästar, grisar, höns och kor.
 Ej bättre fröjd det gifves
 Än gå omkring med gifmild hand
 Och mätta hungrig näbb och tand,
 Om än den bits och rifves.

Af allt det der du tar farväl,
 När lifvets rynder dagas.
 Må helsan då i kropp och själ
 Ej från dig kunna tagas;
 Ty lifvets ros har nog sin tagg,
 Och hjertat är ett bräckligt plagg,
 Hvares rispor lätt ej lagas.

Blif städs så enkel som du är
 Och göm på barnafriden;
 Ty mycken sorg och skam sig klär
 I brokigt bjäffs och siden;
 Men barnslig själ och oskuldsfull,
 Om än så enkel, är som gull:
 Den rostar ej i tiden.

Frithiof Holmgren.

Skolhumoresker.

I Amerika, der man är så rik på nya originella idéer, har en lärarinna fått det infallet att ur sin egen och sina, både manliga och qvinliga kamraters erfarenhet samla en mängd barocka svar, som lärjungarne gifvit under lektionstimmarne, vare sig muntligen eller skriftligen. Denna samling har hon nyligen utgifvit, och en mera skrattretande lektyr lär ej på länge hafva bjudits den amerikanska allmänheten.

Den lilla boken har dock ej utgifvits blott "til Lyst". Tvärtom har utgifvarinnan afsett att i den lemna en spegelbild af det oerhördt brokiga mångahanda, som den amerikanska bottenskolan ger sina elever till lifs, samt låta detta skolsystem satirisera sig sjelft genom barnens svar.

Dessa svar äro fördelade i ej mindre än femton afdelningar, hvar och en upptagande ett af skolans läroämnen. Man finner bland dem ej blott *grammatik, historia, geografi, etymologi, matematik*, m. m. utan också *fysiologi, astronomi, politik, musik, retorik* och *metafysik*. Härtill kommer ett fack under rubriken "*intellectual*", hvilket synes omfatta allmänbildande ämnen, företrädesvis skönliteratur.

En mängd af de kostligaste svaren, särskildt under afdelningen *etymologi* är ty värr oöfversättlig. Här nedan meddelas efter den tyska tidskriften "Die Lehrerin", ett litet urval af sådana svar, som icke äro beroende af språkets egenheter.

På frågan: Hvad menas med en *parasit*? svarades att det är *ett slags paraphui*; en annan elev protesterade häremot och förklarade parasit vara liktydig med — *barnamord!*

Alias är en gudfruktig man i bibeln, *ammoniak* — en gudaspis, och *demagog* en tunna full af öl eller andra våtvaror.

Matematiken erbjuder de mest öfverraskande nyheter. Så förklaras *paralleller* vara sådana linier, som aldrig kunna träffas förr än de löpa in i hvarandra. *En rak linie* är afståndet mellan tvänne orter. *Cirkeln* är en slät rund linie med ett hål i midten.

Inom den vetenskapliga terminologien förekomma dråpliga förvecklingar.

Så har en ungdom påstått att i de teologiska trädgårdarne förekomma flera olika slag af åsnor, samt i de teologiska museerna några af världens allra märkvärdigaste försteningar.

I grammatiken erfara vi med förvåning att *ett verb* är något ätbart samt att *adjektiv* alltid användas som *adverb* och *adverb* som *adjektiv*.

De största upptäckterna göras dock inom geografi och historia: Amerika består från norr till söder af ungefär 500 mil.

Förenta staterna är ett litet land i jämförelse med många andra, men ungefär lika industrielt.

Hufvudstaden i Förenta staterna är Long Island. De fem stapelstäderna i Förenta staterna äro "Newfunland" och "Sanfranzisko". Gibraltar är en ö, som är bygd på en klippa.

Ryssland är ganska kallt och tyranniskt.

"Sizilien" är en af Sandwichsöarna.

De båda ryktbaraste vulkanerna i Europa äro Sodom och Gomorra o. s. v.

Nätta äro de båda definitionerna: klimatet varar alltid, vädret blott några dagar.

Till talet 1492 synes den amerikanska ungdomen hänföra alla märkligare tilldragelser och förhållanden.

1492 föddes Washington.

1492 blef St. Bartholomeus massakrerad.

Jorden är 1492 mil i omkrets.

Britterna voro Sachsarne, som 1492 under Julius Cæsar inryckte i England. — — —

Julius Cæsar har för öfrigt måst underkasta sig en högst egenomlig karaktäristik. Ryktbar har han blifvit genom sitt bekanta telegram: Jag kom, jag såg, jag segrade. Han var dessutom en stor hjälte och skref en bok för nybörjare i latin.

Vidare får man veta att Luther för flera tusen år sedan införde kristendomen i England; att han lefde samtidigt med upproret i "Worm"; att han förut varit påfve, samt att hans födelsedag var i november 1883 (Luther-jubileet!)

Lady Jane Grey studerade grekiska och latin och blef efter några få dagar halshuggen.

Henrik VIII vann rykte såsom stor enkling, ty han förlorade flera hustrur.

Alfred den store regerade 872 år, och han utmärkte sig genom att låta antända bohvetekakor, hvarför frun grälade på honom.

* * *

Boken innehåller äfven några dråpliga krior, af hvilka här en må meddelas. De ortografiska blomstren hafva blott tillnärmelsevis kunnat återgifvas, men den lille författarens naivetet och oemotståndliga komik kunna äfven i öfversättning göra sig gällande.

Om flicker.

“Flicker ä vädligt tillgjorda och fäniga. Dom tänker mer på kläder än på någonting annat och leka helst med dockor och lappar. Dom skriker då dom på afstånd sir en ko och ä rädda för en simpel bössa. Dom sitter alltid inne och går hvar söndag i kyrkan. Dom ä alltid klena. Dom ä alltid löjliga, dom skrattar åt pojkarne näfvar och ropar “nej så smutsiga!” Dom kan inte leka sparkboll. Jag tror inte att dom nånsin dödat ens så mycket som en katt. Det ä synn om di stackars kräken! Först hånar dom en grabb och så går dom och blir tjära i en. Vädligt lifvat ä det att höra dom qvällsdax när dom fåna sej på verandan och sucka: O kjusande måne!

Ett har jag glömt att omtala, och det ä att flickerna alltid kan sina läxer bättre än pojkarne.“ — — —

Med denna ädla bekännelse slutar den unga förf:n sitt opus.

* * *

Under rubriken “Intellectual“ finner man ett gräsligt sammelsurium, som bevisar att den amerikanska bottenkolan förutsätter hos sina elever ej blott kännedom om Shakespeare, Milton och Walter Scott, utan också bekantskap med en Bacons, Addison, Johnsons, Gibbons, Popes Swifts, Richardsons, Fieldings, Burns, Byrons, Dickens', Thackeray's, George Eliots m. fl:s verk.

Främlingen är troligen ej alltid nog bevandrad i den engelska literaturen för att fullt kunna genomskåda den här af uppstående konfusionen eller kunna följa den arma fullproppade barnahjernans tankestrång. Dock må några prof meddelas:

Lord Byron var son till en arftagerska och en fyllhund.

Sir Walter Scott, “Charles Broute“, Alfred den store och Johnstone voro de första stora romanskrifvarne.

Homers skrifter utgöras af Homers skizzer, Virgilius, “Änaiden“ och Det förlorade paradiset; dock påstå somliga, att dessa dikter icke vore af Homer utan af en annan karl med samma namn.

Till sist må anföras den oväntade underrättelsen att George Eliot efterlemnade hustru och barn, hvilka på det högsta beklagade hans snille.

* * *

Mark Twain lär i en amerikansk tidskrift hafva egnat den lilla boken en längre artikel. Han förklarar dess offentliggörande vara högst nyttigt, så till vida som den på ett slående sätt bevisar felen i det bestående lärosystemet. “Ord! — Ord! — Ord! Största delen af den så kallade undervisningen synes bestå i att fullproppa barnens minne med ordrika regler och definitioner, som de icke kunna förstå, och som läraren

icke får tid att förklara.“ *Allt för mycket och allt för mångahanda inpluggadt, allt för litet begripet*, det är slutdomen, som barnens sorglustiga svar framkallat öfver skolan. Dock bör det erkännas att felet ofta ligger hos skolrådet, hvilket ej sällan utgöres af fullkomligt obildade personer, som ej förstå sin sak.

Visserligen skulle man äfven här hos oss, från skolor med rimliga schema kunna anföra ganska rikhaltiga florilegier af tanklösa svar. Men som prof på hvad man i Frankrike börjar att med ogillande brännmärka under namn af det *encyklopediska undervisningssystemet*, torde de här lemnade exemplen från den amerikanska bottenskolan vara oöfverträffade.

Bref om qvinnomötet i Köpenhamn.

II.

Enligt löfte vill jag nu meddela något om hvad jag hörde och såg i Köpenhamn de närmaste dagarna efter qvinnomötets slut.

En dag besökte vi "arbetareköket", upprättadt af fru Johanne Meyer, och enligt min tanke, ordnad efter förträffliga grunder. "Arbetareköket" utgöres af en enklare restauration och en i samband dermed stående hushållsskola. Vid restaurationen kunna qvinliga och manliga arbetare intaga en god och riklig måltid, till ett pris af 30 öre, hvilket låga pris åstadkommes derigenom, att hushållsskolans elever utföra så väl matlagningen som upppassningen m. m. Genom denna sammanslagning vinner man ett lämpligt öfningsfält för flickor, som uppfostras till tjenarinnor eller husmödrar, på samma gång som man förskaffar arbetarne god mat till billigt pris. Och huru uppfostrande är det ej för eleverna, att de veta sig arbeta för sina medmänniskors bästa! Man undviker den fara, som ofta ligger i välgörande uppfostringsanstalter, den nemligen, att de unga, då de se en hel anstalt uppbyggd och underhållen endast för deras skull, lätt komma att anse sig såsom ganska märkvärdiga personer — så mycket offras ju för dem. Vid arbetareköket deremot mottages undervisningen nästan omedvetet, under det eleverna arbeta för att åt middagsgästerna bereda en billig och smaklig måltid. Anstalten har börjat sin verksamhet med ett på enskild väg insamladt mindre kapital, och anses nu, efter att hafva arbetat ett par år, kunna bära sig sjelf. Den ledes af två föreståndarinnor, en för de inre anordningarna, elevernas undervisning i sömnad m. m., samt

en för matlagningen. Dagligen bespisas der 2 à 300 personer. Arbetareköket är också ett uttryck för den tanke, som vid mötet uttalades: "Gif arbetaren tillfälle att äta tillräckligt och god mat så super han ej."

Då vi voro i Danmark, ville vi naturligtvis gerna se en folkhögskola, och mottogo därför med tacksamhet den inbjudning en af våra danska vänner skaffat oss att besöka Hjørlunde folkhögskola, belägen ett par mil utanför Köpenhamn. Skolan förestås af Kand. M. Pontoppidan. Sommarkursen pågick med 25 flickor. Undervisning i svensk gymnastik hade lemnats eleverna; och uppvisningen, som egde rum då vi besökte skolan, tycktes göra all heder åt så väl lärarinna som elever. Åskådarne, 2 à 300 personer, åhörde derefter med intresse en redogörelse från Kvindesagsmødet, om rösträttsfrågans olika ställning i de nordiska landen. Deras uppmärksamhet var ett tydligt bevis för huru uppodlad landtbefolkningens uppfattning blifvit genom de i Danmark så allmänt förekommande föredragen. Nästan hvarje församling har sin föredragssal. Kostnaderna för föredragen och salens underhåll bestridas af församlingsborna, hvilka efter råd och lägenhet betala en årlig afgift för salen och hafva sedan rätt att fritt åhöra föredragen. Qvinnofrågan är ett ämne, som äfven i småstäderna och på landsbygden omfattas med stort intresse. Dansk Kvindesamfunds styrelse offrar därför både tid och möda, för att kunna tillmötesgå den begäran efter föredrag i qvinnofrågan, som ofta framställes från olika delar af landet. Vid de flesta högskolorna är vinterkursen ordnad för män, och sommarkursen för qvinnor. Att kursen för män är 5 månader, och kursen för qvinnor 3 månader, är ju i full öfverensstämmelse med bruket för öfrigt. Qvinnan får ju inom nästan alla områden en mindre grad af undervisning än mannen. Ett undantag härifrån bildar dock Askovs folkhögskola, der samskolan vunnit insteg.

Ett bland de ämnen, hvilka under dessa dagar ofta samtalsvis afhandlades, var: "Huru skall man finna arbete och arbetsförtjenst åt qvinnan?" Naturligtvis framställes många både praktiska och opraktiska förslag; af en händelse fick jag höra huru en ensam och olärd qvinna redan för öfver 30 år sedan brutit sin bana inom ett af qvinnor eljest föga odladt arbetsområde. Det var vid en utfärd till Fredriksberg. Naturen var härlig, vädret vackert, och vi alla — efter ett par timmars promenad i de ståtliga alléerna — ganska trötta. Man slog sig ned på marken, och på min utbredda kappa föreslår jag en för mig obekant äldre svensk fru att jemte mig taga plats. Innan någon konversation hunnit komma i gång, bjöd hon mig helt vänligt på kanderade pomeransskal, hvilka hon framtog ur en pirat. Det dröjde ej länge innan jag fick veta att hon beredt dem sjelf, samt att hon var sockerbagare

till yrket; och då var jag ej sen att söka få veta något om detta arbete. Fru X sade, att hon ansåg det vara synnerligen lämpligt för qvinnan, samt att man deraf kan hafva sin rikliga inkomst, om man sköter sig ordentligt. Sjelf hade hon vid 10 års ålder börjat att koka och sälja knäck. Så småningom ökades hennes skicklighet, dock utan att hon någonsin gått i lära; och hon började slutligen idka sockerbagagerirörelse i något större skala. Hon kom då i kollision med öfriga sockerbagare och, som hon var omyndig, äfven med stadens myndigheter. Qvinnan blef vid denna tid ej myndig förr än vid 25 år och endast efter derom framställd begäran. Vid 23 års ålder gick hon emellertid till kungs, lyckades blifva myndig förklarad, och fick nu i ro fortsätta sitt arbete, der hon snart lärde tillverka allt hvad till yrket hör. Sedan dess har hon i en af Sveriges större städer idkat sockerbagaryrket sjelfständigt, och tillvunnit sig en aktad och oberoende samhällsställning. Senare gifte hon sig, betalade sin mans skulder, fortsatte med sitt arbete och samlade på 10 år ett kapital af omkring 30,000 kronor. En fördel med sockerbagareyrket ansåg hon vara, att man för att idka detsamma ej behöfde stort förlagskapital. Om man ock ej såsom hon började med att koka och sälja knäck, kunde man dock börja med karamellskokning och småbrödsbakning, och sedan så småningom utvidga affären. Att man i detta, såsom uti andra yrken, om man vill hafva framgång, måste ligga hårdt i med arbetet samt vinnlägga sig om största ordning, betonade hon särskildt. Qvinnans, för renlighet och nätthet mera utvecklade sinne, borde ock göra henne för yrket synnerligen lämplig.

Vid Fredriksberg träffade jag också en bildad dansk qvinna, fröken Høgsbro, som just nyss tagit sin barnmorske-examen, och jag har sedan af annonser sett att hon nu tjenstgör i Köpenhamn. Det yrket bör då åtminstone ingen kunna anse vara oqvinnligt!

Bland öfriga för qvinnan lämpliga yrken, hvarom man talade i Köpenhamn, vill jag nämna bokbindareyrket. Dansk Kvindesamfund hade nedsatt ett utskott, för att verka för utbildandet af qvinliga handverkare, men då detta utskott funnit de danska handtverkarne synnerligen ohågade att mottaga qvinnor på sina verkstäder, hade utskottet föreslagit Dansk Kvindesamfund att upprätta en skolverkstad och att der börja med bokbindareyrket*).

Ett ämne, hvilket jag hörde ganska mycket afhandlas, och hvil-

*) Den sedermera aflidna fru Rovsing, Dansk Kvindesamfunds Hedersordförande, hade varmt intresserat sig för upprättandet af denna skola, till hvilken hon ock lemnat penningbidrag. En insamling pågår nu i Danmark för att samla medel, på det skolan må kunna sättas i gång.

ket väckte mitt stora intresse, var tjänstfolkets, och isynnerhet våra svenska tjänstflickors ställning i Danmark. Svenskor användas der i stor mängd såsom ladugårdspigor, hvitbetsplockerskor m. m. Agenter resa omkring i Sveriges sydliga landskap, gifva löften om förträffliga platser med hög lön, och locka sålunda hela skaror af svenska qvinnor till Danmark. Vid framkomsten erhålla de stackars tjänstflickorna ofta dåliga platser med liten lön och ett alltför strängt arbete. Slutet på den sorgliga historien blir ej sällan, att de hemfalla till sedligt förderf.

Dansk Kvindesamfund har i sin mån sökt råda bot för detta onda och önskar i denna angelägenhet hjälp af Fredrika-Bremer-Förbundet *).

Men äfven dagarna *efter* mötet hade ett slut, och den 25 juli satt jag på en ångbåt, som skulle föra mig hem till Sverige. Det var med saknad jag lemnade den danska hufvudstaden, och jag började att i mitt minne gå igenom hvad jag hört om samskolor och nykterhetssträfvanden, om nya arbetsområden och — ja, jag vet ej allt hvad. Men snart öfverraskade jag mig med att hafva öfvergifvit alla mötestankar och njöt i stället af den präktiga anblick, som sundet erbjöd. Än följde mina blickar ståtliga tremastare och präktiga ångare, än lotsbåtar och skutor. Och så kom solen och satte de grannaste färger på både haf och farkoster, och jag tyckte, att jag aldrig kunde se mig mätt derpå.

Snart var det danska landet nära att försvinna vid horisonten. Jag sände då i tankarna de varmaste tacksägelser dit bort, och kände att i min hägkomst skulle jag tacksamt bevara, ej blott mötet och dess förhandlingar, utan ock de danska hem, som så gästfritt öppnats för mig, och alla de menniskor, som lemnat mig så mycken hjälp och visat mig så mycket tillmötesgående.

G. A—g.

*) En skrifvelse rörande denna viktiga fråga har inkommit till Fredrika-Bremer-Förbundet från Dansk Kvindesamfund. Förbundets styrelse har beslutat att tillsätta en komité för frågans utredande.

Meddelanden från landsbygden.

Af

S. H. A. *)

(Fortsättning.)

Är skolhuset otillfredsställande bygd och illa underhållet, så får man ersättning af den omgifvande naturen. Omgifningen är visserligen icke vacker, men den fria naturen, orörd af civilisationens hand är ju alltid uppfriskande. Här ha vi barrskog på alla sidor, marken grönlädd och prydd med "mörjonstjerner" (morgonstjerner, vårlök) och "gökabyxor" (gullvifvor) "prestaskallar" (prestkragar) och "färjässminicker" (vergiss mein nicht — ordet säger hvad vi veta förut, att vi fått namnet från tyskan, att "förgät mig ej" icke är den svenska benämningen på blomman), "jor'bär" (smultron), "slinnen" (blåbär) och "krösen" (lingon), allt i sinom tid. Och göken gal så "ärgt" (mycket) så man kan bli nervös af det ständiga suckandet. Orren och "klera" (talltrasten) "spela", och särskildt är det roligt att höra klerans omvexlande toner. Om nätterna höres "räfvesa" med sitt klagande läte ända in på husknutarne. Räfven sjelf har fått släppa till lifvet, och räfvesa' förkunnar sin sorg. "Blinningen" (bromsen) och "gullypytta" (pytta = höna, gullhöna, nyckelpiga) flyga omkring, och "nocken" (spindeln) spinner sin "snara".

* * *

Hvad som genast faller en i ögonen, när man kommer hit från mellersta Sverige och är van att se allmogen der, är det glada, friska utseendet på folket. De äro resliga och väl bygda, smärta och raka med spänstig gång. Det slitna utseendet, som är så allmänt bland allmogens qvinnor på andra ställen, ser man icke här, mången gång knapt i ålderdomen. Alla se så nöjda och glada ut, och ögonen äro så förunderligt klara. Glädje, helsa och intelligens är det öfvervägande uttrycket, som lyser från deras ansigten. I allmänhet har folket mörkblå ögon och brunt hår, men ofta ser man mörkare personer; det lindhvita håret förekommer sällan, till och med hos barnen. Verkligen vackra menniskor med fina drag och en hållning som kunde anstå hvem som hälst är ingenting ovanligt. Detta om folket i den västra delen af norra Småland. I Kalmar län ser folket ej tillnärmelsevis så bra ut.

*) Uppsatsen meddelas enligt förf:ns önskan med stafning och skriftsätt oförändrade.

Barnen förefalla så unga och menlösa, att jag hade svårt att lära mig att döma deras verkliga ålder; de äro också mycket barnsligare än våra barn; en tolfåring har nöje af det, som ej längre roar våra åtta-åringar. De äro små till växten, men efter 16:de, 17:de året skjuta de upp med kraft. Men detta är vanligt öfver allt bland vår allmoge. Utslag och skrofulösa missbildningar, så vanligt bland allmogens barn i de flesta landskapen, förekomma högst sällan här. Barnen se utmärkt söta ut.

Folket är i alimänhet friskt och kraftigt. Den vanligaste åkomman är "åfärd", (så uttalas det, jag vet icke om det betyder *ofärd* eller att något elftyg har *farit å* dem). Det består i ett utslag, som varar sig och blir sår och går rundt omkring lifvet. Man och qvinna, ung och gammal har det lika mycket. För detta onda finnes, tror man, ej mer än en bot, och det är människoblod: för qvinna blod af man, och för man blod af qvinna. Då slås åder, och man tar in tre matskedar blod, och så strykes hela utslaget öfver med blod. Och sedan går sjukdomen ofelbart bort.

Här finnes mycken vidskepelse; men det får man icke veta, förr än man känner folket riktigt, och de ha fått förtroende för en. Man kan nog få höra af personer, som bott bland dem i många år, att sådan tro förekommer visst icke. När jag först kom hit och frågade barnen, om här troddes på det ena och det andra, som jag vet allmoggen alltid tror på, svarades, att det trodde visst ingen; och ville någon liten oskuldsfull gifva ett ärligt svar, tystades han genast af de andra, och sedan var icke möjligt att få honom att säga ett ord. Här tros på "nicken" och "trull" och mångahanda gubbar; och de äro icke få, som ha sett både "nicken" och andra "uselheter". Det går väl an — sådant har jag ingenting emot! Men blåkullatron med all sin ohygglighet lefver äfven hos folket, och det är upprörande. En sådan tro behålles i all hemlighet folket emellan, så den tränger sig icke fram till den utanför stående.

Här hände nyligen, att en vandrande, vansinnig qvinna kom till presten och ville att han invid altaret skulle lösa henne ur djefvulens våld, ty en annan person hade *förskrifvit* henne. Och när han icke ville det, utan försökte lugna henne, blef hon alldeles vild af förtviflan. Detta var vida mer än vansinnets fantasier — antagligen var vansinnet orsakadt af hennes förtviflan öfver förskrifningen.

En mycket förständig bondhustru talade en gång med mig om en fattig fjortonårig flicka. Och hur det var, så nämnde hon, att det går sådana "le'a rykten" om flickan. De voro så "le'a", så det kunde hon icke säga, och det vore ju icke säkert, att de vore sanna. Som

jag envisades med att få höra de "le'a ryktena", så "bligade" mor genom fönster och dörr och förvissade sig om, att ingen mer än jag hörde henne; derpå sade hon: "det är så le'a rykten, så det är rent förskräckligt, de säga att ho' förvänder syn."

"Hvad vill det säga?" sporde jag.

"Det vet en väl, att sådana finnas som förvända syn. Kommandanter (commedianter), de kunna ju förvända syn, så en ser det som icke är. De säga, att ho' har sett dem, som varit döda, komma emot sig; och att ho' har slått sönder så möe och sedan inte visst om det. Och ho' har ställt fram spökelsor, så de, som varit der, ha fått fullt i knäet med tallrikar och koppar och uselheter. Och de ha stängt dörra' med nycklar och reglar, och de ha slagit upp ändå. Och en så förskräcklig lukt har det varit under köksgulfvet. Och ibland har ho' luggat af svimmad på gulfvet, och sedan intet haft reda på sek. Och så seer di, att ho' ha gutt e' kärring pänga, för ho' s'ulle lära hänna att trulla. Men inte tror ja' de', för ho' ha' inga pänga hatt." Ännu mycket värre saker berättades! Flickan hvilken vid så unga år tjenat som ensam piga, hos en familj, der två små barn hållit henne vaken om nätterna har troligen varit öfveransträngd, och då hon svimmat af mattighet, antages det, att hon varit i blåkulla. Emellertid är hennes rykte förstördt, och ingen vill ha henne i tienst.

Det arma folket! De behöfva kunskapens ljus! De behöfva *samlifvet* med bildade personer, och ej blott några ofrukta skoltimmar.

* * *

Folket gifter sig vid unga år, och mannen är i allmänhet några år äldre än hustrun. Bröllopp och begrafningar vara i tre dagar, och då vankas mycket mat. Annars hållas icke gästabad annat än vid Julen. Den rikaste sitter främst och tager för sig först, och så går det i ordning efter rikedomsskalan, oberoende af ålder — "fruntimmera" först, och så "khära". För syns skull krusas en liten smula, men högst obetydligt: marschrouten är klar.

De vanligaste namnen äro Johan och Hanna, och heta de icke så, så heta de oftast Johansson och Johansdotter. Men de *kallas* aldrig Gustafsson eller Fredriksdotter o. s. v. utan Guståfva Källe, Fredrika Hjalmar, Mågnisa Hedda, Johannes Alfred, Nissa Viktor, Niklasa Gideon, Pettersa Helga o. s. v. Soldaters barn heta Munter-Henning, Löf-Elin, Fröjd-August o. s. v., och hustrurna helt enkelt Muntersa, Löfvesa, Fröjdesa. De äldre heta ofta Maja-Stina, Inga-Lisa, Anna-Brita, äfven förekomma namnen Lena, Khirsti, Marghit, Lotta, Håkan, Svenning, Eskil, Arvid, Sven, Lars-Petter, Jonas, Aron; till och med

Ingebörj har jag hört, men blott hos mycket gamla. Bland barnen äro dessa namn ovanliga; de heta Vilhelmina, Augusta, Amanda, Ottilia, Ester, Jenny, Teodor, Ernst, Robert etc. — men först och sist Johan och Hanna.

Folket tycker mycket om rosor, blommor och blomster*), och utanför hvarje stuga finnes en "khölgår" (trädgårdsland) med något eller några "rosenland" (blomsterrabatter), mer eller mindre väl ordnade. "Trädgård" finnes äfven vid hvarje stuga; den består af ett stycke ouppodlad mark med en mängd körsbärsträd, som se ut som vuxe de vildt. Man gör folket en stor glädje med att gifva dem frön och plantor och att visa dem blomsteranläggningar. Så snart blomorna "spritta" (slå ut), ha barnen alltid med sig i skolan några blommor, som de lägga framför sig på bänkarne, men som distrahera dem tämligen; ju starkare blommorna dofta och ju större "rosera" äro, ju "likare" (bättre) äro de. De större bondgårdarne äro rätt ansenligt bygda, och många hållas utmärkt prydligt, med vackra planteringar och blomsteranläggningar, som verkligen rensas från ogräs. Folket har utprägladt skönhetssinne.

Qvinnorna äro slöjdkunniga, spinna och väfva sina och sina mäns kläder, men ha alltid sömmerskor och skräddare att sy dem. Symachiner ha dock de fleste af de mera välbergade bönderna. "To" (lin) användes numera nästan aldrig enbart, utan blandas med bomull till såväl lakan och duktyg som underkläder — hvarför kunna de ej uppgifva, säga blott att de unga nu för tiden ej vilja hafva enbart "to". Bomullsklädningar användas icke håller numera, utan klädningarna väfvas af victoriagarn, ehuru de gamla med saknad tala om hur starka deras bomullsklädningar voro — men "de brukas icke nu för tiden." Några egendomliga mönster eller annan forslöjd har jag icke sett här, utom deras häst-täcken, som väfvas af "to" och nöthår, ofta i mycket vackra mönster — och vid ett par gamla gårdar grindar med drakhufvud. Gummorna, i synnerhet, bli mycket glada, när man uppskattar den gamla slöjden och de gamla bruken; och en gumma fröjdade sig högeligen, när hon såg mig i hemmaväfd bomullsklädning och upptäckte att till och med banden på den voro hemmaväfda. Flickorna få tidigt läras att sy och sticka o. s. v.

De rikaste bonddöttrar såväl som de fattigas flickor taga tjänst som pigor. Så många, som behöfvas, tjena hemma, och då ha de ingen annan piga; de, som ej behöfvas hemma, taga tjänst hos bönder, och ändå hållre hos herrskap. Likaså sönerna. Pigorna arbeta

*) Allmogens indelning af botaniken.

ute med, och är det brådtom deltager äfven hustrun i höräfsning o. s. v. Häraf följer att tjenstfolket är fullt ut lika mycket aktadt som husbondefolket, och ingen skilnad göres mellan dem. En bondhustru talade om för mig såsom något märkvärdigt, att i en församling i Vestergötland var tjenaren intet "exmerad" (estimerad), så en piga "fägnades" aldrig så mycket som en annan, när hon kom bort; och en bonddotter tjenade aldrig, utan flyttade till staden och blef sömmerska. Och detta fann hon högst ofattligt.

I hela norra Småland emigreras starkt till Amerika: knapt någon finnes, som ej har anhöriga der. Också svarade en liten pojke i skolan på tillfrågan hvilket vore det förlofvade landet — "Amerika". I allmänhet få de utflyttade det bra i det nya landet; kommer någon hem igen, så trifs han här sällan, utan vill åter ut och blir för hela lifvet "flygting", som folket kallar sådana (förmodligen stafvad med g snarare än k!).

* * *

Här är folket mycket missnöjdt med sitt skolväsende, och många gånger ha de gjort upp planer att få det bättre stäldt. Men bonden kan icke leda, han måste ledas. Nu nyligen hade de gjort upp ett förslag sins emellan att skaffa sig fast skola och bygga nytt skolhus och att få lärarinnan till både folkskolan och småskolan der. Men hittills har det stadnat vid planen, och lär väl sluta som vanligt med det undergifna "det tillkommer icke oss". Det är dock godt att se, att de förstå behofvet, och att de vilja göra uppoffringar för att få ett bättre tillstånd. Det klagas ofta öfver att allmogen är misstrogen mot skolorna, och att man ingen hjälp har af hemmen. Men dertill torde skolorna i de flesta fall hafva skulden. Ty ser allmogen, att deras barn verkligen lära något, som de anse vara bevändt med, har man deras både intresse och tacksambhet. Det påstås, att de icke inse värdet af något annat än katekesen och "bibliskan". Det beror väl på hur dan undervisningen är. En gammal bonde hade tredskats med att ej skicka sin son till skolan, och på lärarens upprepade maningar svarade han, att pojken lärde sig ingenting der, och Guds Ord kunde han sjelf lära honom, och han behöfde honom hemma i arbete. Slutligen anmälde läraren honom för skolrådet, och der lästes lagen för gubben. Han blef då spak, och lofvade att skicka pojken i skolan. Men på vägen derifrån gick han till läraren, högeligen upprörd, och ville bara "be läraren så gerna" att pojken sluppe att läsa "romanera".

"Vi läsa inga romaner", förklarade läraren.

“Jag kallar det för romaner ändå“, ifrade gubben, “och det tar bort Guds Ord från barnens hjertan.“

Men “romanera“ (geografi, historia, naturkunskap) är just det som intresserar folket mest, om de bjudas på förnuftigt sätt. Bli barnen intresserade af arbetet i skolan, tala de om det der hemma, och föräldrarna bli än mer intresserade, lexorna läsas tillsammans, och lectionerna berättas der hemma, och böcker, som lånas, läsas högt af hufvudfadern för alla samtliga — så *aldrig* tages skolarbetet emot med så mycken tacksamhet som just i folkskolan.

Denne samme gubbe har nu en liten åttaårig flicka i skolan. När han hörde, att en lärarinna, som de kände, skulle läsa med barnen det år då flickan skulle börja skolan, höjde han armarna mot himmelen och ropade “Gud ske tack och lof!“ Och flickan har aldrig försummat en dag i skolan, och har lånat hem af “romanera“ så mycket hon (eller gubben) hunnit läsa, och det ändå sådana “romaner“ som både Axel och Frithiof.

En hustru frågade lärarinnan hur det gick för hennes “Källe“. Innanläsningen går dåligt, svarades det, men i geografin och svenska historien är han styf. “Geografin är då det käraste han har“, sade hon, “aldrig kan han tala om annat, och Lars-Petter (mannen) är förveten, kan tänka, för han har aldrig lärt något sådant, så han fråjar pojken hvarenda stund han är ledig, och han talar om och har då så reda på sek.“ Det är nog ledsamt, menade hon, att han läser dåligt, men det är roligt att han har lätt för geografi och historia “och det är ju också det vigtigaste.“

Föräldrarna fråga alltid mycket noga efter om barnen kunna lexorna, och om barnen äro snälla, och de följa med skolarbetet i allt. En bonde tackade lärarinnan vid terminens slut för allt besvär hon gjort sig med barnen, och sade, att barnen lärt så mycket, och blifvit så ifriga med sina lexor, och “de ha *skolat* der hemma med hvarandra så det har varit mig en glädje att höra det.“ En fattig torpare sade, att “förr har jag icke brytt mig om, om pojken gått i skolan, men nu vill jag icke att han skall försumma en enda dag, sedan han får lära så mycket.“

* *

Man skyller ofta bönder för egennyttia. Nog har jag sett sådan; men så är icke det vanliga. Tvärt om är bonden (här) mycket hjälpsam mot de fattiga, vida mer än som är vanligt bland de högre klasserna.

Trofast och uppoffrande är han äfven mot sina vänner. Lärarinnan blef sjuk i difteri och sköttes på det omsorgsfullaste af den när-

boende bondhustrun och hennes dotter, ehuru lärarinnan sade dem, att hon icke ville de skulle komma till henne, då sjukdomen var så smittsam. Men hustrun svarade, att hon "tror inte, att smittan går längre än Gud vill", och "bli vi sjuka s'a la näen sköta oss." Ena dagen hade hon med sig saft, en annan dag fruktsoppa, nästa dag ett äple, hvarje dag något. Och detta med en alldeles främmande person! Hur många af de våra göra så?

En bonde hade gjort ett arbete åt mig. När jag skulle betala det, sade han, att nu skulle vi först skriva upp hvar sak; och han dikterade, och jag skref — spik, bräder etc. Då allt var uppskrifvet och vi kommo till arbetslönen, sade han "nu s'a vi först si hvad det der blir, så det inte blir för möe för fröken."

* * *

För trettio år sedan var superiet allmänt här; men då kom läseriet in, och nu hör det till undantagen att någon super: aldrig ser man någon öfverlastad på vägen. Förr hörde "dansstugorna" till söndagsnöjena, men de försvunno på samma gång som bränvinet. Nu står läseriet i sitt flor — med predikomöten, missionsauktioner, söndagsskolor (der bönderna sjelfva undervisa) m. m. m. och sjelfva skolsalarna upplätas till dessa tillställningar. Mellan två och tre hundra kronor, och derutöfver, skänkas ärligen af detta fattiga folk till missionen, oaktadt inom församlingen finnas många som lida nöd på föda och värme. Men hur nödvändig de anse denna verksamhet, vet jag icke; ty lärarinnan har aldrig deltagit i deras predikomöten, aldrig bevistat deras auktioner, aldrig befattat sig med deras söndagsskolor, aldrig gifvit ett öre till missionen, går sällan i kyrkan (detta senare hufvudsakligen beroende på den långa vägen), och likväl bevisa de henne all vänlighet och det största förtroende, och hon har aldrig hört folket göra någon anmärkning öfver hennes hedendom.

* * *

Nu slutar jag med en erinran om, att utlästa böcker, som äro goda och som tala *sanning*, kunna icke bättre användas än att skänkas till folkskolor på landet, så vida läraren har förstånd att använda dem. Mycket böcker behöfves, ty böckerna bli snart svartlästa och trasiga.

Signora Gesoalda Pozzolini.

Efter en utförligare lefnadsteckning

af

Constantini Arntzen.

Italiens storhet och förfall, dess förfärliga olyckor och kraftfulla, beundransvärda pånyttfödelse är känd af enhver, som tillhör det bildade samhället; men den italienska qvinnan, som utgör detta lands äldste del, dess dyrbaraste skatt, förblir för främlingen obekant, ofta misskänd och underskattad.

Grunden härtill är lätt att förstå för den eftertänksamme och allvarlige iakttagaren, och vi behöfva ej här vidare utveckla densamma.

Vi vilja i stället för läsaren presentera en qvinna, som spelat en framstående rol i Italiens nyaste historia och kraftigt bidragit till dess enhets grundläggande: *Gesoalda Pozzolini*.

Hon tillhör den gamla adliga livornesiska familjen Malenchini och är en högt begåfvad qvinna, hvars utmärkta egenskaper och varma hjerta fått den lyckligaste utveckling — först i fädernehemmet, och sedan under de förhållanden, i hvilka hon lefvat i Florens.

År 1829 — blott 19 år gammal — blef hon gift med en florentinare, den för ett par år sedan aflidne Luigi Pozzolini, till hvilken hennes familj redan i många år hade stått i vänskapligt förhållande.

Cavalier Pozzolini förde sin unga hustru till Florens, hvarest hon öppnade sina salonger för allt, som la Gentile Cittá hade utmärkt, såväl i den aristokratiska som den literära och patriotiska världen. Bland de många utmärkta personer, som hvarje måndagsafton strömmade till hennes hus, befann sig äfven den berömde Niccolini, hvilken hyste ända till sin död en varm och trofast vänskap till Signora Gesoalda.

Likaledes fylles hvarje fredagsafton hennes gästfria salar, men då mest af munter ungdom, som under sång, musik och dans sökte att glömma de mörka skyar, som hotade på den politiska himlen. Under de första åren af Gesoaldas äktenskap upptogs hennes tid mest af hennes barns uppfostran; dock förstod hon att finna lediga stunder till att befodra, såväl de sköna konsternas som fäderneslandets intressen, och hon tog verksam del i Toscanas alla frisinna rörelser.

Man gjorde i hennes hus förberedelserna till uppförandet på teatern af Niccolinis opera Rosamunda, och förberedde sålunda hans stora triumfer. I hennes salong uppträdde den berömda improvisatri-

sen signora Giannia; och genom signora Gesoaldas försorg insamlades för den utmärkta konstnärinnan en nationalbelöning af 30,000 francs.

* * *

Då hennes broder Vincenco Malenchini — sedermera senator — hade ordnat de politiska rörelserna i Livorno, i ändamål att skaffa staten en constitution, reste hon på broderns uppmaning till Livorno, för att vara honom behjelpig. Der förfärdigade hon i det gamla fädernehemmet Toscanas första trefärgade fana och dess frihetskokarder. Sedan stod hon på utsatt dag på sin faders, med flaggor och trefärgade fanor smyckade terrass vid Piazza Raugoni, och då hennes broders vagn, dragen af två väldiga hingstar, närmade sig, kastade hon hänförd småfanor och kokarder till den bifallande och jublande mängden, som fylde piazzan. Följande dag förde brodern henne tillbaka till Florens.

Obeskriflig var den entusiasm, med hvilken de helsades under vägen och med hvilken de i Florens mottogs såsom kämpar för en ny politisk ära.

Mången varm och liflig diskussion öfver de tilltänkta förändringarna med småstaterna egde rum i hennes hus under loppet af de minnesvärda åren 1847—49.

Redan som helt ung hade Pius den IX, följande sin familjs traditioner, stått i vänskapligt förhållande till det frisinnade partiet. Man visste att han 1820 hade korresponderat med de liberala i Lombardiet, men då sagt dem "Il fico non è per anco maturo" *). Man hoppades att han nu skulle finna dem mogna nog, men man var osäker och fruktade för framtiden. Under denna oro skref Gioberti sin *Italia Federata*, som mottogs med jubel. Gesoalda med sin vanliga entusiasm för allt som kunde bringa frihetens sak ett steg framåt, framställde Giobertis idé för Niccolini. Men denne ristade på hufvudet och sade:

— Omöjligt! Ett af presterna nyskapadt Italien kan icke lefva. Framtiden skall visa, att jag har rätt.

Gesoalda, som tillfullo uppskattade Niccolinis statsmannasnille, teg bedröfvad; dock förekom denna idé henne så lockande och skön. Då hade man ännu icke vågat tänka sig Italien som en enda fristat. Kort derpå kom Niccolini en afton helt upprörd till Pozzolinis hus, omtalande, att påfvens sekreterare hade skrivit och bedt honom, Niccolini, understödja Giobertis idé.

*) Fikonen äro ännu icke mogna.

— O, ni ser att jag hade rätt. Presterna, Pius IX sjelf, är med oss och vi få ett Italia federata, jublade Gesoalda.

Med ett godmodigt leende runkade statsmannen åter på hufvudet, sägande:

— Min kära Gesoalda idéen är vacker, men den är utförbar.

— O, ni gamle tviflare! Hvad har ni svarat?

— Att om de vore istånd att göra den tanken till verklighet, så vill jag af hela mitt hjerta vara med, men att jag anser det för *alldeles omöjligt*.

* * *

Sorgligt nog dröjde det icke länge, innan det visade sig, att Niccolini hade rätt!

Visserligen välsignade Pius IX den trefärgade fanan och bad "Gud välsigne Italien", och den frihetsentusiastiska italienska ungdomen ilade full af hopp och mod till Lombardiets slätter, som den fuktade med sitt hjerteblood, men . . .

Vi känna utgången. Bland dem, som kommo tillbaka från Montanaras och Curtatonos grafkullar, var också Vincenzo Malenchini. Hopplös och nedslagen kastade han sig i systemens armar, utropande:

— Italien är förrådt, Niccolini hade rätt!

Det samma utropade samtidigt den landsflyktige Carl Albert, döende i Oporto.

Utmattadt och hårdare fjetradt än någonsin förr, teg Italien. Det gaf efter för nödvändigheten och sökte hvila ut och samla nya krafter till — nya strider.

Dess söner och döttrar arbetade stilla och oafbrutet hvar på sitt sätt att bereda frihetens slutliga seger; de kunde icke tvifla på, att den skulle vinnas till slut. Så Gesoalda och hennes närmaste.

Den äldste af sönerna beredde sig att hjälpa fadern i hans vidlyftiga göromål, den andre studerade rättskunskap, och den tredje (numera general Pozzolini) uppfostrades i krigsskolan, under det döttrarna uppväxte i hemmet under moderns vägledning och tillsyn.

I Pietro T. . . . — en af Italiens, ja vi kunna tryggt säga, en af Europas mest framstående pedagoger på denna tid — fann Gesoalda genom en händelse en trogen vän och utmärkt lärare åt sina döttrar.

Den nya reaktionära regeringen, som i Toscana kom till makten efter striderna vid Gaëta, konfiskerade T. . . . s skrifter och förbjöd honom att offentligen undervisa. Det var det samma som att taga brödet ifrån honom; och i ett förtroligt samtal med fru Gesoalda sade han helt uppriktigt:

— Från i dag är jag brödlös.

— O nej, utbröt signora Gesoalda, det blir ni aldrig så länge kärlek till frihet och rätt lefver i Italien! Jag skulle skatta mig lycklig, om ni ville öfvertaga mina barns undervisning, och ni kan vara öfvertygad om, att de flesta, som kunde, ville följa mitt exempel.

Hon hade rätt. Knappt hade den orättrådiga och despotiska handlingen mot T blifvit bekant, förrän Florens magnater täflade att öppna sina hus för den store läraren. Han älskade sina elever med en faders tillgifvenhet och uppoffrande möda. Men af dem alla voro honom Gesoaldas tre döttrar kärast. Och hennes hus blef hans hem under hans sista dagar.

Utbildade under ledning af en lärare sådan som T och en moder som Gesoalda, kunde de unga flickorna med skäl framställas såsom mönster af älskvärd qvinlighet.

En af signora Gesoaldas döttrar blef gift med en framstående skriftställare, professor Siciliani, alltför tidigt bortgången. Hon var icke blott hans trofasta ledsagarinna, rådgifverska och medhjelpare; hennes namn har ock en hedrad plats i den italienska litteraturhistorien.

Den yngsta af signorans döttrar rycktes tyvärr alltför tidigt bort. Men hennes minne lefver i deras hjertan, som egde henne och hade lyckan att stå henne nära, och hennes älskliga poetiska natur är afspeglad i hennes efter hennes död af modren utgifna skrifter, äfvensom i hennes målningar.

* * *

Tiden gick sin rastlösa gång och italienarnes hopp om befrielse fick ny näring. Understödd af Cavour hade Victor Emanuel läkt sina staters värsta sår. Hela Italien blickade upp till det lilla Piemont, som redan hade förstått att skaffa sig rätt att höja sin stämna vid Europas rådslag.

Österrike förstod, att en afgörande kamp förbereddes, och det skyndade sig att angripa, för att med ett slag qväfva de nya rörelserna, innan ännu Frankrike fått tid att komma till undsättning. Men beräkningarna slog fel, och den österrikiska arméen blef tvungen att draga sig tillbaka från Piemont och utkämpa striden på sitt eget område.

Napoleon den III förde de franska Legionerna öfver Alperna och, följande sin store farbroders taktik, lyckades han att helt och hållet tränga in i Lombardiet och i förening med den italienska hären tillbakaslä Österrikes vida öfverlägsna krafter.

Italiens frihets-besjälade ungdom hade strömmat till Piemonts trefärgade fana, och midt i bland dem återfinna vi Malençhini och

med honom två hans systersöner. Här kunna vi icke underlåta att stanna vid en liten episod i familjen Pozzolinis lif.

Gesoalda, som så ifrigt hade befordrat den italienska saken, som med sin äkta patriotism hade uppmuntrat mödrarna att uppoffra sina söner för fäderneslandet — de unga till att sätta sina lif på spel för friheten, viste väl, att hennes egna söner skulle befinna sig i första ledet, när det gälde. Georgio var vid hären, de frivillige voro alla redan borta, icke en hade stannat hemma, men hennes Eugenio talade icke om att resa med. Sådana fattades icke då, som frågade:

— Och advokat Pozzolini . . . skall icke han också åstad? Signora Gesoalda är så modig, när det gäller att skicka bort våra, men det tycks till att modet faller, när det gäller hennes egna.

— Eugenio har utan tvifvel sina viktiga skäl, som hindra honom från att gå med, svarade hon tryggt på dessa insinuationer.

Hon var alltför säker på sin son, för att kunna tvifla på honom ett ögonblick. Likväl oroade det henne att se honom så obekymrad, men hon föresatte sig att hellre vänta och se, hvad tiden förde med sig, än att plåga honom med frågor, som han kanske hade skäl att icke besvara. Hon ville icke tvinga sin son att gå i elden, fast hon med tårar skulle hafva välsignat honom, när han reste åstad. Dagen efter de siste frivilliges afresa kom advokat Pozzolini till sin moder, sägande:

— Mammina cara, vill du hjälpa mig att få nattsäcken i ordning?

— Skall du resa . . . och hvart hän? Hennes hjerta klappade våldsamt.

Han såg sin mor rakt in i ögonen. — Kunde *du* tvifla på att också jag ville till lägret?

Hon slog armarne om sin sons hals:

— Nej Eugenio, jag kunde icke tvifla på dig, fast ditt lugn under dessa dagar oroat mig; icke desto mindre kan du icke resa så här hals öfver hufvud; du måste ha ditt pass i ordning.

Han smålog:

— Och du tror, att jag väntat till i dag med att få mitt pass påtecknad! Det är i ordning för länge sen. Nu kan jag också förklara för dig, hvarför jag icke straxt följde med de andra.

Och han omtalade nu, huru han haft i uppdrag att inför rätta föra en ung mans talan, som anklagats att hafva begått öfverlagadt dråp, men som han, Eugenio, öfvertygat sig om var oskyldig. I dag föll domen, fortsatte den unge mannen; jag vann processen, och han blef frikänd.

— Mor . . . han grep hennes händer och såg henne djupt ned i ögonen, *du* kan förstå hvad jag kände, då han och hans stackars gamla mor kastade sig ned och omfamnade mina knän och kallade mig sin räddare.

Mor och son höllo hvarandra ett ögonblick fast i famn . . .

— Nå jag måste bort, mamma cara. Vi skola skynda oss. Det skulle vara dumt att komma för sent . . .

* * *

Bundet af traktaten i Villafranca kunde Piemont icke längre taga öppen del i eller fortsätta frihetskampen; men hemligen, tvifvelsutan understödt af det frisinnaade England, gaf det den djerfve frihetskajelten Garibaldi medel till att fortsätta sina fosterländska värf.

År 1860 drog denne med 1,000 frivillige från Genua till Sicilien, som så hjeltomodigt gång på gång hade rest sig mot bourbonerna hvilka, när vapen, eld och andra krigets fador icke kunnat böja detta ädla folk, hade tagit sin tillflykt till mened, för att ånyo undertrycka det med växande våld. Men bågen var för hårdt spänd, strängen måste brista, d. v. s. tyranniet krossas och frihetens timma slå!

Garibaldi's företag var ett af de mest oföfvägna världshistorien känner, och bragte de besinningsfulla fosterlandsvännernas hjertan att slå af okuflig längtan efter frihet. Äfven om detta företag var Gesoalda med; det var nemligen på hennes uppmaning, som hennes bror signor Malenchini telegraferade till Marseille efter tre ångbåtar samt med egna medel (50,000 fr.) bekostade utrustandet och öfverförandet af 1,000 man, som kommo Garibaldi till hjälp.

Vi vilja icke trötta läsaren med beskrifningar öfver händelser, som han helt säkert har i friskt minne. Det är nog att säga, att Giobertis idé hade till det yttre blifvit genomförd, men ännu återstod mycket att göra för det förenade Italiens materiela väl. Äfven för detta måls vinnande ansåg Gesoalda det vara qvinnans pligt att bidra i sin mån.

* * *

Då signora Gesoaldas make första gången förde henne till sina gods i Bivigliano, fann hon der en nödlidande, af stor okunnighet beherskad befolkning, som icke förstod, att den genom arbete kunde förbättra sin ställning. Fattigdomen hade gjort den hätsk och trotsig, ja, t. o. m. farlig. Egendomsegaren vågade knappt gå obehäpnad öfver sina marker. Hon, Gesoalda, beslutade förbättra folkets ställning och, understödd af sin make, vann hon deras förtroende, tillgifvenhet och tacksamhet genom att skaffa de hungriga bröd, de sjuka hjälp och

kläda de nakna. Hon lärde dem förstå, att arbete på den fruktbara jordmånen, i förening med sparsamhet, kunde betrygga deras ställning, ty halfva afkastningen tillfölle nämligen dem, och alla skatter drabbade godsegaren.

Modigt uppträdde hon mot de okunniga landtpresterna och visade, att det var deras pligt att understödja framåtskridandet samt bekämpa okunnigheten.

Inom kort hade Biviglianos befolkning fått ett annat sinnelag, de började förstå det goda, som gjordes för dem, och välsignade familjen Pozzolini såsom sina välgörare. Dess besök i deras landsbygd blef en efterlängtd fest, och det fans ingen af godsets underordnade, som icke velat med sitt lif försvara sitt herrskap, om det hade behöfts.

Signora Gesoalda var icke tillfreds med att hafva förbättrat sina underordnades materiela välstånd; hon ville ock utveckla deras af naturen rika intelligens. I Florens hade hon redan förut varit med om att upprätta asyler och barnhem; nu vände hon hela sin uppmärksamhet och omsorg på Biviglianos landtbefolkning och tillbragte största delen af året bland den.

Biträdd af sin älskliga dotter Antoinette, stiftade hon der den första skolan, i hvilken hon sjelf och dottern utbildade lärarinnor och började undervisa såväl barn som äldre. Vid upprättandet af dessa skolor hade Gesoalda ofantliga svårigheter att kämpa emot. Med det reaktionära partiet, som hade intresse af att befolkningen hölls i okunnighet och vidskepelse, utkämpade hon heta strider, men hennes fasta tro på mensklighetens behof af upplysning och rätt till framåtskridande gaf henne mod och kraft att besegra alla hinder.

Hennes skola blef snart för liten för att kunna mottaga alla, som sökande vederqvickelse efter dagsarbete i marken, kommo för att lära läsa och skriva. År efter år måste hon upprätta nya skolor, och katalogen för i år upptager namnen på 157 elever som undervisas i 7 skolor.

Kommunalförvaltningen motsätter sig icke längre hennes arbete. Tvärtom; i vintras erbjöd San Lorenzo kommun henne ett penninge-bidrag, om hon äfven der ville upprätta skolor.

Hon har förstått att inrätta dessa skolor mycket sinrikt för att kunna befordra den arbetande klassens behof, utan att lägga beslag på den dyrbara tid, som jordens skötsel fordrar.

Det finnes ingen viss skoltid; skolan är öppen hela dagen till aftonen, och läraren sysselsätter sig hela dagen igenom med eleverna, som komma på hvarje klockslag, allt efter som de äro lediga. Flickor och gossar, män och qvinnor lemna det tunga arbetet i marken, snygga

upp sig litet och skynda till skolan. Somliga gå bort efter en half timmes tid, kallade af en eller annan pligt, men återvända, när arbetet är gjort och kunna på detta sätt sysselsätta sig i den kära skolan utan att försumma det nödvändiga.

Signora Pozzolinis outtröttliga sträfvanden att befordra befolkningens väl äro icke blott erkända af hennes medborgare utan hafva öck tilldragit sig uppmärksamhet af italienska regeringen, som tilldelat henne flera förtjenstmedaljer.

Det är naturligt, att det offentliga erkännandet af hennes förtjenster skall vara henne behagligt, men hon njuter af ett annat erkännande, som är hennes hjerta kärare och som berör hennes själ på ett helt annat sätt; — det är de ungas högaktning och tillgifvenhet. Vi hafva haft tillfälle att se bref till henne från unga flickor på landsbygden och från unga män, hvilka såsom soldater äro spridda öfver Italien, och vi måste beundra stilens prydlighet, stundom elegans, men ännu mer känna vi oss gripna af glädje öfver den tacksamhetskänsla, kärlek och vördnad, de unga uttala i sina bref till den qvinna, som gjort deras väl till sitt lifs mål. Hon älskar dem tillbaka med en varm och uppoffrande, men tillika sund kärlek, som icke drömmer om att bland sina elever se en Dante eller en Leonardo.

Jordbruket är Italiens förnämsta inkomstkälla, sade hon en dag, då talet föll på en ung, ovanligt begåfvad man från landsbygden; vi behöfva intelligenta och driftiga jordbrukare, och det skulle vara orätt att borttaga de bästa krafterna; gör honom därför till en förständig jordbrukare, och han skall blifva en heder för sitt stånd på samma gång han befordrar sitt eget och kommunens bästa.

* * *

Vi hafva i denna lilla teckning blott omnämnt *en* italiensk qvinna från våra dagar, men våra läsare kunna vara fullt öfvertygade om, att det finnes många andra, hvilkas sträfvan går i samma ädla, välgörande och uppoffrande riktning. Ett sådant exempel är väckande, och äfven ur denna synpunkt kunna vi *ej annat* än tillönska hvarje folk lyckan att ega många signora Pozzolinis likar.

Öfversigt af nyutkommen literatur.

Qvinnofrågan.

Här i Sverige hafva vi sällan haft i bokform att uppvisa så betydande inlägg i qvinnofrågan som i år. De utgöras bl. a. af *Flickskolekomiténs betänkande rörande den qvinliga ungdomens uppfostran* *) samt *Spörsmål i qvinnofrågan af Emil Svensén*. (Fahlcrantz. Stockholm 1888. Pris 2 kr. 25 öre.

Båda dessa arbeten förtjena största uppmärksamhet.

Betänkandet är märkligt redan derigenom, att det icke, såsom föregående komitébetänkanden eller riksdagsförhandlingar i frågan, uttalar blott *mäns* tankar om den qvinliga ungdomens uppfostran utan också *qvinnors*. För första årgången blef nämligen d. 6:te Nov. 1885 tvänne qvinnor Fru S. Adlersparre, född Leijonhufvud, och föreståndarinnan för statens normalskola för flickor, Fröken Hilda Casselli kallade att ingå i den, på grund af riksdagens skrifvelse förordnade komitén för utredning af vårt qvinliga undervisningsväsende. Betänkandet är af betydelse äfven därför, att det icke betraktar skolan såsom ett enstaka, isolerad faktum, en institution som är till för sin egen skull, utan ställer hem och skola i närmaste samband, påvisande bådas pligt och rätt, bådas brister och företräden samt bådas beroende af hvarandra under arbetet för det samfälda målet: barnens sunda utveckling.

Vidare torde betänkandet innehålla den mest omfattande framställning, som ännu har varit i tryck tillgänglig, af de kraf, som böra ställas på den qvinliga ungdomens fysiska uppfostran.

Derjemte framlägges komiterades kritiska granskning af det nuvarande flickskoleväsendet, med dess ljuspunkter och skuggsidor, samt i bredd dermed en fortlöpande skildring af de många och djupt ingripande reformer det kräfver. Huru härunder förslag framkomma för skolans organisation och undervisningstoffets begränsning, huru plan framlägges för de lägre gossläroverkens förändring till samskolor, huru behofvet af ännu ett högre seminarium, tillgängligt äfven för akademiskt bildade qvinnor, påpekas, huru nödvändigheten af en sund ekonomi för skolorna, i förening med nödig kontroll, framhålles, detta kan här endast antydast och utgör likväl blott en ringa del af det rika innehållet. Det kan icke vara vår mening att framställa komiterades förslag och åsig-

*) Betänkandet, 364 sidor stor oktav, kan requireras till pris af blott 1 kr. 50 öre genom hvarje bokhandel. Äfven Fredrika-Bremer-Förbundets Byrå, (Stockholm 5 Malm Morgsgatan) åtager sig att anskaffa betänkandet till ofvannämnda pris jemte ersättning för frakt.

ter såsom ofelbara, tvärtom är man beredd på ganska mycket motstånd från flera håll; men *så mycket torde vara visst, att betänkan det bör finna tillträde till alla hem och skolor der man med allvar söker att förbättra flickornas uppfostran.*

* * *

Hr *Svenséns* ofvannämnda skrift utgöres af hans i Dagnys Majhäfte omnämnda föreläsningar, ytterligare utarbetade. Bokens hufvudämne är kvinnans äktenskapsålder och dess inflytande dels på kvinnans egen utveckling och hennes förhållande till mannen och familjen, dels på hennes barn, och i följd deraf på hela folkets förmåga af fysisk, sedlig och intellektuel utveckling. Ju lägre kvinnans äktenskapsålder, desto barnligare och mera outvecklad förblir hon sjelf och desto lättare förtryckt af mannen; desto svagare blir också hennes afkomma och desto lägre den ståndpunkt hela nationen intager på odlingens trappsteg. Förf:n vill derjemte visa huru den tidiga äktenskapsåldern orsakar kvinnornas öfvertalighet, samt den deraf uppstående konkurensen mellan män och kvinnor i kampen för tillvaron, hvilken konkurens, enl. förf:n, är kvinnofrågans A och O. Äfven om man ej i alla punkter delar förf:ns åskådningssätt, läser man hans bok med spändt intresse och har af den en rik behållning. Det är att hoppas att Dagny kan egna den en utförligare granskning, men under afvaktan derpå, ha vi här velat ge en antydning om dess innehåll och anbefalla den till våra läsare såsom ett högst värdefullt och tankeväckande inlägg i den hos oss bedröfligt fattiga literaturen i kvinnofrågan.

Fröken Ellen Keys föredrag i Helsingfors om gift kvinnas eganderätt, har utkommit i bokform och innehåller en synnerligen god historik af frågans utveckling i Sverige, framstäld i ett lätt och tilltalande språk, som i slutorden höjer sig till verklig värtalighet — en förtjenst som är ytterst sällsynt hos afhandlingar i detta ämne.

Ett par goda inlägg i kvinnofrågan från finsk sida hafva vi äfven att omnämna: "*Om kvinnouppfostran*" af *Lucina Hagman*, skrifven på uppfordran af Finsk kvinnoförening, samt en skrift om kvinnan på de praktiska arbetsområdena af *Vera Hjelt*. Båda äro goda arbeten i frisinnad anda och praktiskt syfte, och skola nog i sin mån bidraga till lösningen af de viktiga frågor de afhandla.

Återstår att nämna ett arbete, som kan räknas till verldsliteraturen i den sociala frågan. Såsom facitboken förhåller sig till skolbarnens räkneproblem, så förhåller sig detta arbete till John Stuart Mills skrift om kvinnans förtryck, visande huru en god del af de problem som der uppställes kunna lösas. Det ifrågavarande arbetet, handlar nämli-

gen om kvinnans upprättelse ur sin förtryckta ställning, såsom detta upprättelseverk gestaltat sig i Amerika under 40 års träget och oafbrutet arbete. Ännu återstår väl mycket att göra, men det redan utförda ter sig dock som ett jätteverk. "*International Council of Women 1888*" är en ståtlig bok, "a splendid volume", om nära 500 sidor i stort format och vackert band. Dagnys läsare fingo af uppsatsen i hennes värhäfte en liten aning om det storartade mötet och dess betydelse. Här föreligger nu en fullständig redogörelse för dess förlopp och i och med detsamma en genomgående historik öfver den amerikanska kvinnans utvecklings-historia intill denna dag. Man läser och häpnar och vet ej om man skall sänka sitt hufvud till erkännande af de amerikanska kvinnornas öfverlägsenhet, eller höja det i glad stolthet öfver att ega systrar, så starka i vilja, så modiga i handling och dock så varma till hjertelaget. Vi välja det senare och sända öfver Atlanten en hjertlig nyårsönskan för fortsatt framgång i det redliga arbetet.

Vitterhet.

Påståendet, att vår tid icke är poetisk, jäfvas, till bokstafven om också kanske ej alltid till andan, af de sista årens vittra produktion i vårt land. Från fjolåret ega vi särskildt i kärt minne *Snoilskys* nya diktsamling och *Bååths* dikteykel, Marit Vallkulla. Då Dagnys alltför begränsade utrymme ej medgifver att noggrant anmäla hvarje nyutkommen vitterhetsprodukt, vilja vi här hänvisa till Estlanders ypperliga och lärorika kritik af den förstnämnda diktsamlingen i *Finsk Tidskrift* för September. Marit Vallkulla skall säkert ej heller läsas och glömmas såsom vanlig jul-literatur, utan småningom tillvinna sig en allt mera fast plats på hemmens bokhylla, såsom hon i rikt mått förtjenar.

Modet att utgifva salongsupplagor af gamla eller nya lyriska dikter eller diktsamlingar, omklädda i granna praktband, prunkande med halft religiösa titlar i stora guldbokstäfver, samt beledsagade af mer och mindre lyckade illustrationer, har från utlandet upptagits med begärlighet äfven hos oss, men äro i vår enfaldiga smak en afart af jul-literatur, ett slags bastard af sällskapsnöje och andaktskänsla, som hvarken tillfredsställer sällskaplighetens eller andaktens kraf. Lyrikens omklädande i bild är visst också en af konstnärens vanskligaste uppgifter, helst när det händer att humoristen får sig ålagdt att illustrera det sublima, eller när en talent, som utmärkt sig i återgifvandet af barnanaturens skälmiska gratie eller i ornamentikens fina och fyndiga konst, tvingas att intränga på den stora konstens område med symbolisk figurskildring. Carl Larsson och Jenny Nyström må göra sitt allra bästa, så läser den, som älskar äkta poesi för dess eget värde, Wallins Dödens engel

och Wirséns m. fl. innerliga stämningdikter heldre i de gamla slitna exemplaren, än han uppsöker dem i de prunkande salongsupplagorna, hvilkas bilder kanske alls icke motsvara de ljuftva intryck, omöjliga att fånga på ritstiftets spets, som han erfor vi deras första läsning och som ännu, osynliga för andra, skymta fram för honom mellan hvardagsupplagans nötta blad.

Helt annat med berättande skaldestycken såsom Frithiofs saga, Fänrik Ståls sägner, Humleplockningen, m. fl. De behöfva ingen särskild stämning för att njutas, och de helsas därför med glädje i salongen så väl som i hvardagsrummet af gamla och unga. Småningom utkomma också de i förstone dyrbara verken i prisbilliga upplagor, så väntas Frithiofs Saga med Professor Malmströms illustrationer (Norstedt & Söner) till billigaste pris. Sådana skrifter blifva då tillgängliga också för det mindre bemedlade hemmet och varda först så i god mening populära.

Vi behöfva ej tillägga, att den *ornamentala* illustrationen, der den är sinnrik och fyndig, och, tecknaren såsom Jenny Nyström bättre än någon annan förstår, följer diktarens skiftande lynne, endast kan tjena att förhöja värdet och nöjet af en fin eller karaktärsfull dikt.

Deremot förekommer det oss som ett fattigdomsbevis när framstående, nu lefvande skalder icke få sina nya arbeten utgifna i sjelfständiga upplagor till rimliga pris, utan instuckna i dessa evigt återkommande salongsupplagor, hvilka ofta äro så ymnigt illustrerade, att dikten nästan behandlas som bihang till bilden, samt så dyra, att de förblifva *endast* salongs-lektyr.

Här hafva vi blott velat antyda faran för ett missbruk, men skulle vara glada om vår tanke fördes vidare.

* * *

Året 1888 har icke varit mindre rikt på vittra idrotter än dess föregångare. Så har helt nyss en ny samling *Dikter* af *K. A. Melin* blifvit tillgängliga i bokhandeln. De många vännerna af *Humleplockningens* skald, skola säkert med glädje tillegna sig dessa nya dikter, alla rent och harmoniskt klingande, många sjungande på en ny ton. Samlingen är icke illustrerad och det med rätta, men den är fint och enkelt utstyrd.

Hr Tigerschölds bebådade volym af naturpoesi och reseintryck, hafva vi, då detta skrives, ännu ej sett, men hoppas att den unga skalden deri skall visa att han är mäktig att, med den vackra form och rena grundton, som han så vackert anslagit i de med Sv. akad:s

stora pris belönda dikterna, förena ett nytt, rikt och genomlevadt innehåll.

Den af Hr K. Warburg utgifna samlingen af den allmänt och djupt saknade *Pontus Wikners* vitterhetsarbeten, skola helt visst med rörelse och vemodig glädje helsas, icke minst af dem som i Tidskrift för Hemmet lärde känna det första och kanske yppersta af hvad han i den arten skref: *Min moders testamente*. Dagny har här nedan fått det värdefulla arbetet anmaldt af en sympatisk penna.

Ännu ett par poetiska arbeten vilja vi omnämna i vår korta öfversigt. De härröra af *en* gammal och *en* helt ung, ny författare: Den gamle välbekante *Herman Säterberg* har stämt sin lyra och besjungit *Kalifens äfventyr* i 20 sånger.

Den unge, hittills inom literaturen fullkomligt obekante *Verner von Heidenstam* har samlat sina intryck från *Vallfart och Vandringssår*, hvilkas kärna utgöres af *Österländska minnen och myther*.

En jmförelse mellan åldringens och den unges sätt att se och återge österlandets lif skulle vara af ett egendomligt intresse. Här måste vi dock inskränka oss till en flygtig bild. Herman Säterbergs väl afrundade dikt liknar den sista droppen af en drufva, som på 40:talet gaf sin första skörd. Heidenstams dristiga utkast åter, erinra om ett ungt eldigt vin, som spränger flaskan och springer i luften med både skum och drägg. Hon lofvar stort, denna nya käckä diktargåfva, men hon hotar också, trotsande stundom både bokstaf och ande, moral och religion. Och likafullt hoppas man. *Hvarför?* Kanske därför, att i "det tomma huset", skaldens själ, ännu hänger qvar i vissnad krans bilden af henne, "som bedt för hans väl" — bilden af "en liten vacker svartklädd qvinna med mössan stärkt på gammalmodigt sätt"? Huru som helst: Kan man en gång om denna skaldgåfva säga som Geijer om äktenskapet: "*Gud ske lof, hon renar sig!*" då blir hon en lycka, en heder för vår vitterhet. En utförligare anmälan följer.

Den nyare prosadikten har Dagny ännu ej sett men hoppas framdeles få tillsammans med läsaren kasta en blick så väl på Amanda Kerfstedts Eva som på Helene Nybloms och Leas berättelser, m. m.

Esselde.

**Pontus Wikners vittra skrifter i urval af Karl Warburg.
Stockholm. O. L. Lamms förlag. Pris 4 kr. 50 öre.**

Då med Julens annalkande bokmarknadens flod börjar stiga, samt fylla fönster och bord med lockande nyheter, framträder ur denna blandade hop en bok på hvilken anmälnaren särskildt vill fästa allmänhetens

akt. Det är en samling skrifter af växlande innehåll och form, som under benämningen *Pontus Wikners vittra skrifter* af vännen och lärjungen Karl Warburg här samlats till ett helt från de olika kalendrar och tidskrifter, der de en gång sågo dagen. De äro gamla vänner och bekanta och torde i hvars och ens af sina forne läsares sinnen väcka till lif intryck, som om de ock slumrat under lifvets mångahanda aldrig till fulla utplånats, ty hos dem alla bor en gnista af den kärlek som går genom världen.

De äro ock alla klödda i detta klassiskt ädla språk som var Wikners egendom och som han lärt i umgänget med antikens andar.

I en tid, då olika riktningar kämpa om insteget i hemmets och fantasiens värld, skall denna skönliterära samling med sitt stora konstvärde och sin rika färgton blifva en kärkommen gåfva så för gammal som för ung, ty der skall, likasom i hafvets klara våg, återfinnas såväl ungdomslifvets brusande böljeslag som det mognade lifvets tankedjup.

Boken innehåller icke alla, men väl de bästa af de berättelser som Wikners hand nedskrifvit. De återfinnas der ordnade i tidsföljd

Först möter oss alltså i den värliga skizzen *Filosofens morgondrömmar* vår samtids ynglingalif med dess sökande efter ett lifsmål, dess längtan efter stordåd, samt dess mottaglighet för intryck af lifvets skönhet och kärlek.

“Jag drömde“, säger Aristokles, “om framtida storhet. Jag skulle blifva en man till hvilken Athens folk skulle skåda upp såsom till en räddare och dess framtida väl skulle ligga i min hand . . .

“Jag drömde, att Apollon lagt lyran på min arm och att, när jag slog mina toner på dess strängar, lyssnade stad och land, skog och dal. Lagern omkransade min tinning och jag stod som skaparen af en ny, en strålande värld . . .

“Jag drömde, att jag hade funnit det fullkomligt sköna uppenbarradt i hennes anlete, som jag tillbad. Hon log mot mig och jag visste, att hon — det fullkomligt sköna — skulle blifva min brud. Jag dåre! — Det var blott en dröm“ . . .

Men den drömmen drömdes i skiftande bilder af flere unge män bland det för den dåvarande Upsalaverlden välbekanta “Namnlösa sällskapet“, hvilka i kalendern “Sånger och berättelser af Nio signaturer“ offentliggjorde sina ungdomsförsök. Och lifvets gerning har sedan sagt oss hvad som af den drömmen blef till sanning i dessa unga skalders framtida verk.

En berättelse af fulländad skönhet till innehåll och form är *Min moders testamente*, som först utkom i Tidskrift för hemmet 1869. Den skildrar brytningen af kristendomens morgongryning i för-

hållande till den åldrande verldsåskådningen. Barndomsminnenas blekande bilder draga den sjuttonårige Adeimantos själ till den bortgångna moderns rena gestalt och han känner hennes ögon fästade på sig hvarje gång han ser en mycket klar stjärna eller hör talas om en ädel och stor handling. Det enda minne han har af sin moder är en bit halft förbrändt pergament, som hon till en afskedsgåfva insytt i den spåde sonens kläder, och hvars dunkla ord han fåfängt söker tolka med hjelp af filosofernas skrifter. Stundom sammanflyter moderns skugga med en annan bild som inträngt i hans hjerta, den femtonåriga Aretes. Det är renheten han söker, idéernas renhet, och han tror sig främst finna den personifierad hos Artemis, den tysta, hemlighetsfulla stjernnattens gudinna, till hvilken han beder att han må blifva ren som Eudymion och att han i stilla sjelfbegrundning må öppna sin själ för himmelska inflytelser.

Efter tio år återfinna vi Adeimantos, Paralos' son, som en mogen filosof, färdig, att för sin mästare uti boken om "Artemis eller själens renhet" frambära resultatet af sina mångåriga forskningar. Vid hans sida står hans maka, men det är icke Arete hans ungdoms älskade.

Under samtal med en gammal vän, på en resa, upprullas de gångna årens händelser och i dem alla skönjas verkningarne af de dunkla orden på pergamentslappen, *hans moders testamente*.

Vid resans slut skall han hinna sitt mål och med sina skrifter för världen tända ljuset af en ny dag, men dessförinnan möter honom ett eldprof, hvaruti han förlorar allt hvad han hittills skattat högst. Ensam räddas han efter skeppsbrottet på Pathmos strand af Johannes, Guds sons sändebud, och först här finner han i Kristus det renhetsideal han så länge sökt. Nu kan han tyda de dunkla orden i sin moders testamente, men den plats han sedan vinner blir ej i raden af mensklighetens store tänkare, utan bland kristendomens martyrer.

I den följande skizzen *Allt eller intet*, två blad ur en panteists dagbok, torde vi delvis läsa skildringar ur Wikners eget barndoms- och själslif omspunna till en så småningom klarnande lifsbild, der den pröfvade gamle slutar med att af denna verld icke fordra mer än att hon skall vara en förgård till den eviga, emedan det blott är den eviga verlden förbehållet att på ett fullkomligt sätt gifva allt.

Mantegnas ängel, en egendomlig framställning af historien om en historia skildrar under gruppering af enskilda personer från olika tider mensklighetens utveckling genom hatets och kärlekens principer intill den fullkomliges uppenbarelse på vår jord — hans, som benämnes den skönaste bland menniskor, och som går till döden för att öppna förlåten till evighetens skönhetsverld för jordens barn. I detta försök

att föra Messias historia så nära som möjligt till vår tid har Wikner haft flere efterföljare, men ingen penna torde dervid hafva öfverträffat hans.

Följa så i ordningen den satiriska polemiken *Väfvaren i Korinth* och den humoristiska novellen *Ett stycke textkritik*, hvilken senare väl ingen kan läsa utan både rörelse och löje. I sin uppfattning af det komiska och förmåga att bakom detta skymta det gedigna goda var Wikner en mästare, och han hade också i sin barndoms originela umgängeskrets haft rikt tillfälle till sådana iakttagelser.

Vi hafva nu hunnit en annan afdelning inom föreliggande skriftsamling. Den innehåller tvenne föredrag, *Narkissos sagan* och *Kulturens offerväsen*, hvilka på sin tid mottogos med den mest spända uppmärksamhet såväl af fyllda åhörarsalar som af vidare kretsar. Härtill har fogats några stycken i bunden form och slutligen Wikners oförgätliga tal till studenterna vid flere tillfällen, samt en del bref i utdrag.

Det går ett starkt subjektivistiskt drag genom allt hvad Wikner talat och skrivit. Gången af hans egen personliga utveckling återfinnes tydligt i hans skildringar, och sammanställa vi dessa med de utdrag ur hans bref som här skänkts oss, skall hans begåfvade personlighet för oss framstå klar och lefvande sådan han lefde, tänkte, verkade och led ibland oss. Ty lidandet utgjorde en vigtig faktor i Wikners känsliga sjäslif, och det är just detta, under många former genomkämpade lidande, hvilket dock aldrig mäktade rubba hans ideala åskådning, som ställer honom så högt. Det är ock detta som lärt honom att förstå de unges kamp i lifvet med en sympati som trängde till hvarje ungdomligt och skönhetsälskande sinne och gjorde honom till ungdomens vän och kamrat i sträfvan och i vunna segrar.

Narkissos-sagan framställer, under ett formskönt språk, den mänskliga andens sökande och den filosofiska tankens utveckling. Det är den mänskliga kulturens historia som skiftar mellan stormfull dag och ljus- och bildlös natt genom årtusenden till dess den en gång skall hinna den eviga klarhetens fulländning.

Den andra föreläsningen, *Några drag af kulturens offerväsen*, mottogs med mycket blandade omdömen. Det har ofta varit rikt utrustade andars lott att deras ord icke rätt förståts i den närvarande stunden, emedan deras giltighet sträcker sig långt ut mot kommande tider. Så hafva de åtta år som gått, sedan dessa ord förklingade, redan varit tillräckliga att gifva häfd åt de dräpande sanningar Wikner då uttalade med afseende på kulturens och den högt uppdrifna bildningens offer, på de mångdubblade behofvens kraf och på dessas följder i samhällets lif. Kommande dagar skola nog alltmera visa hvilken

rikedom af sanning som ligger till grund för hans djupt genomtänkta ord inom andra områden. Sjelf säger han "att århundraden skola hinna förgå i rätt stort antal innan den kristliga friheten i hela sin vidd blir erkänd, förstådd och tillämpad, och människorna upphöra att döma och fördöma hvarandra på grund af den judiska lagbundenhetens ande. Och under hela denna tid skola människor alltjemt fortfara att krossas under den gudomliga civilisationens triumfvagn".

Vi sade att Wikner var en ungdomens vän och såsom sådan var han af henne ärad och älskad. Derom vittnade det intresse hvarmed hvarje hans ord mottogs. Det blef ock hans lott att i Upsala verka för de unge, som i skolan lade grunden för lifvets arbete. Huru långt verkan af hans ädla undervisning och personliga inflytande härvid sträckte sig ser ej den mensklige blicken, visst är att det icke dog med honom och att dessa hans skrifter som nu lemnas i allmänhetens hand, tillika med dem som vi ännu hafva att vänta, äro mäktiga att bära hans tankar till nya slägten. Det var i Upsala katedral-skolas portar Wikner mottog den akademiska ungdomens afskedsuppvakting en strålande Majdag 1885, och ingen som var med derom glömmet det gripande farväl han då bragte sina unga kamrater, bland hvilka så många varit hans lärjungar.

Tre år senare kom han åter, mött af en ständigt växande skara, helsad af de susande fanorna, följd af tusendetal till den stilla plats der så mången mäktig ande lagt sin stofthydda till ro vid budskapet om evighetens frid.

Då sammades i fullhet hans egna ord i dikten *Mig törstar*:

"Så behöfver ej min ande
 Mer med Thomas ängsligt spörja:
 "Hvar är vägen?" — Så behöfver
 Ej min tanke rådvill leta
 Efter sanningen i gruset
 Af de ramlade systemer.
 Så behöfver ej mitt hjerta
 Tvina bort i ändlös trånad
 Efter lifvet, som det lefves
 I osäglig, helig kärlek:
 Allt jag finner, allt jag vinner
 I den ende, som är Vägen
 Som är Sanningen och Lifvet!

Agnar.

Verner v. Heidenstam: Vallfart och vandringsår.

— ”Du var mig kär från mitt barndomshus,
från första sagan i brasans ljus,
du antikens sista varma
och lefvande dotter, du arma
i kedjor slagna Österland!”

Dessa rader ur herr Heidenstams diktsamling ange den grundstämning, hvaraf den är genomträngd. Det är inga ytliga turistintryck, som tagit form i dessa både om fin detaljuppfattning och öfvermåttig fantasi vittnande dikter östan ifrån. Nej, författaren har lefvat sig in i österlandets lif, sådant det ännu gestaltar sig, trots den framträngande europeiska kulturen, och sådant det uppenbarar sig i saga och myt. Han skildrar det med en konstnärs varma sympati för det färgrika och originela, en sympati, som i själfva de brister, som måste stöta hvarje europé, finner något tilldragande och ser dem i en frisk humors försonande dager. Ja än mer, han älskar det som ”landet der den antika världens lifsglädje fann sin sista fristad“. Mot vesterlandets rastlösa förvärfsbegär ställer han

”de glada ökenfolkens stora mål
att njuta ögonblicket slägte efter slägte“

och ser sista skimret af en försvunnen guldålder öfver lättningen, som halfnaken och bekymmerslös ”knäcker nötter i sol'n.“

Många af dessa dikter behandla ämnen, som kunna väcka anstöt; i en och annan — t. ex. i ”Isis systrarnas bröllop“, hexameterns ståtliga rytm till trots — röjes äfven en viss cynism i tonen. Men så länge detta lofsjungande af den sinliga njutningen som lifvets mål, framträder insvept i en orientalisk sagoverlds brokiga drägt, har det dock i allmänhet en friskhet och omedelbarhet, som ge det fullt poetiskt berättigande. Det gör ej samma verkan i de dikter, som röra sig med nutida europeiska förhållanden. Det framträder då som uttryck af ren ateism och i sammanhang med trotsiga utfall mot religionen, som ofta förefalla sökta och som ge det hela ett oharmoniskt tycke (se ”Ensamhetens tankar“, IX). Äfven sådana stycken som ”Den fjortonde Juli“ och ”I Rom“, der man försättes midt upp i det brusande festvimlet, som ej lemnar tid till reflexioner, äro afgjordt underlägsna de liknande österländska. Låt vara att ämnet för dessa senare är mindre utnött och derfor mer tilltalande, än då skildringen gäller t. ex. hur

”der nere på Corson man kastade krita
och svartaste rockar de menades hvita“.

— det är dock ej häri den hufvudsakliga skilnaden ligger. Nej, felet tycks vara att stoffet i de förra dikterna ej är lika sympatiskt uppfat-

tadt och fullt beherrskadt, hvarför framställningen får en mera banal karaktär. Här söker man förgäfvades den lugna åskådlighet och de fina detaljer, som utmärka t. ex. "Glada gudars hjelp" — för att alls ej tala om den lifskraftiga fantasi, som genomströmmar detta stycke och framblixtrar i rader sådana som följande:

— "Yngste guden löste skon
och lagade i den vid nattens vintergata
på några kol i kinamåmonskåln
ett litet svart elektriskt laddadt moln.
Han lät det falla genom mörkret sakta
på bagarstugan, i hvars skorstensrör
man kunde högt från himmelen betrakta
det glöd, som sken i askan nedanför."

Bland "Ensamhetens tankar", delvis något sökta och Heine-imiterande, finnas dock flere stycken af verkligt värde. Så den fina stämningssdikt som börjar:

"från lägerbålet i öknen
står röken i vindlös natt" —

så äfven den om stenkorsset på Harz, hvars sista rader lyda:

"Hur hinna att gissla det lumpna, säg,
då så mycket stort blef att glädjas åt?
Hvad båtar mitt hat, då jag brister i gråt
för ett lutande kors vid min väg?"

Det är verkligen egendomligt att se, hur förf. med allt sitt varma försvar för sorglösa naturbarn, som ha stundens njutning till lag, dock liksom i obehakade ögonblick låter framskymta starkare sympatier åt ett helt annat håll. Ett exempel härpå är den mäterliga, halft allegoriska skizzen "Hvarför det är möjligt", der han framställer Moses som en af de få store, som vi måste beundra och som göra det möjligt för oss att ej förakta människan. Ett annat är "Bethlehem", en skildring på omvexlande vers och prosa af ett besök i den judiska staden. Han berättar här, hur de ryske bönderna profva Jesu sko och tecknar i en af varm beundran genomskimrad bild, till hvilken en Tolstoy kunde ha stått modell, den, till hvars fot skon skulle ha passat. I "Namnlös och odödlig" slutligen, det vackraste stycket i samlingen, skildrar han en konstnärs strider och hans öfver all själfvisk ärelystnad höjda glädje öfver sin skapelse;

"odödligheten söker han, men märk
hans eget verks och ej hans eget ryktes".

"Namnlös och odödlig" är fulländad, äfven hvad det rent formela beträffar, men detta gäller långt ifrån hela samlingen. Författa-

ren har i sin rädsla att själf drabbas af den dom, han låter Paris fälla öfver svensk berättarkonst, "hur gjordt, hur förkonstladt allt", slagit öfver till en motsatt ytterlighet. Skiftande meter, blandning af vers och prosa, oregelbunden strofindelning — allt detta är till en viss gräns bra, det förhöjer intrycket af lif och sanning. Men, när denna tvångsfrihet slår öfver i ett själfsväld, som nöjer sig med första bästa infall, blir resultatet lika litet poesi, som när klingande ord mödosamt hopletats. Rader sådana som dessa:

"Han är en käpp, om man slår den
i hafsens djup med ett ondt: "åt hin med den!"
och vänder sig om, så står den
i vattenytan och bugar igen."

kunna knappast få namn af vers. Sådant kunde komma en att tvifla på författarens formsinne, om ej så mycket vittnade till förmån för detta, både hela stycken och de mest förtjusande enskildheter, sådana som skildringen af "Det tysta landet". När man läst t. ex. "Döda hafvet" eller "Djufars visa", måste man erkänna, att förf., trots alla de vågade uttryck och förkortningar som förekomma i hans dikter, har språket i sin makt i ovanligt hög grad. Detta gäller prosastilen såväl som den poetiska, hvilket följande citat må belysa:

"Välkommen du svala österländska afton, välkommen! Du är efter den heta dagen som vattenkrukan efter ökenridten. Du är som en blek ung hustru, hvilken från kullen vinkar den svettige jordarbetaren hem. Du liknar de turanske guldsmedernas opal, ty din färg vexlar mellan den hvita mjölkens och det ljusröda vinets, på samma sätt som din glädje vexlar mellan sund, stärkande hvila och uppeldande lustbarheter."

De torde ej vara många, som med oblandad tillfredsställelse genomläst herr Heidenstams diktsamling. Å andra sidan är det obestriddt och har äfven allmänt erkänts, att det är en ny förmåga af rang, som härmed framträdte i vår litteratur, en förmåga, som ej behöfver slå öfver i själfsväld och förakt för formen, för att vara originel.

Sgu.

En diskussion på Nya Idun.

Vid sitt novembersammanträde hade sällskapet Nya Idun upptagit till diskussionsämne för aftonen: "Nya arbetsområden för kvinnan." Ämnet inleddes af Doktor Ellen Fries. Hon påvisade, huru som den s. k. kvinnofrågan till en stor del uppkommit genom behof af nya arbetsområden för kvinnan. Principen af arbetets fördelning, som beröfvade kvinnan många arbetsområden *inom hemmen*, och ett aftagande af giftermålen nödga årligen ett allt större antal kvinnor att söka sysselsättning och förvärf *utom* hemmen. Men på de vägar härtill, som f. n. äro öppna för kvinnan eller som af henne oftare begagnas, är hon antingen *undertryckt* eller också *undertrycka kvinnorna hvarandra*. Kvinnan är undertryckt, ty hon kan endast undantagsvis tänka på att erhålla samma aflöning för samma arbete som mannen, och hon kan sällan tänka att hafva en framtid på den bana hon valt. Den underordnade plats hon en gång fått, den behåller hon i regel, och längre kommer hon ej. Detta beror dels af fördomar, dels däraf, att kvinnan är illa förberedd för sin blifvande lefnadsbana, dels däraf att hon ofta saknar allvar och energi i sin sysselsättning. I dessa hänseenden råda missförhållanden, som böra afhjälpas. Detta är den uppkastade frågans viktiga *sociala* sida. Det var dock mindre på denna än på den *praktiska* sidan af frågan, som uppmärksamheten för aftonen skulle fästas. *Qvinnorna undertrycka hvarandra*. Det är endast *några få* vägar, som kvinnorna begagna, och där kunna nu mera ej alla arbetssökande få arbete. *Hvilka nya vägar kan man tänka sig, och huru förmå kvinnorna att begagna flera nya vägar, som redan äro för dem tillgängliga?* Då det inom de olika ämbetsmannabanorna, äfven om de äro öppna, f. n. torde blifva svårt för kvinnorna att konkurrera med männen, ansåg inledarinnan dessa endast böra ifrågakomma i *andra* rummet. Däremot ville hon fästa uppmärksamheten på de praktiska lefnadsbanorna, affärsverksamhet, industriella företag o. d. Den historiska erfarenheten visade, att de svenska kvinnorna under våra stora krig utvecklat en själfständig affärsverksamhet både i stor och liten skala, den kvinliga begåfningen är i de fleste fall praktisk, ingen lagstiftning, endast bruk och fördomar, hindrade kvinnans utveckling i denna riktning, och erfarenhet från andra land, särskildt Frankrike, visade hvad kvinnorna på dessa områden kunna uträtta.

I den derefter följande diskussionen deltog ett stort antal af sällskapets medlemmar. Det framhölls, huru som kvinnan kunde lika väl som mannen egna sig åt affärsverksamhet af olika slag, agentur, vice värdskap, skötandet af industriella företag och af landtbruk. De kunskaper, som härtill fordrades, vore hon ej förhindrad att inhemta, ehuru hon nu aldrig gjorde det. Detta arbete kunde gälla både den bemedlade och obemedlade kvinnan. Några föreslogo apotekaryrket, såsom lämpligt för kvinnan, likaledes den tekniska och ingenjörsbanan. Den omnämnda överbefolkningen på banorna löstes ej derigenom, att kvinnan vore overksam. Huru underlägsen hon f. n. är på uppfinningarnes väg bevisades derigenom, att endast 28 kvinnor uttagit patent mellan

1870 och 1884, och under samma tid uttogo ej färre än 2140 män patent. Men ej behöfde hon med sin fyndighet och praktiska blick blifva så underlägsen, om hennes uppmärksamhet riktades åt detta håll! Amerika gaf i detta fall ett godt exempel. Äfven framställes, huru som trädgårdsskötseln och i sammanhang härmed konservfabrikationen borde kunna uppdrivas af kvinnorna. Läsandet af våra tulltaxor kunde visa oss, huru många artiklar af olika slag, som införas i vårt land och af hvilka flere lätt kunde tillverkas af kvinnorna. *Småindustrien*, rätt skött, kunde blifva för dem en god utkomst. Det föreslogs, att kvinnor skulle söka blifva bagare, sockerbagare, tapetserare, dekoratörer, förgyl-lare, möbelsnickare, urmakare, guldsmeder, gravörer m. m.

För att förmå kvinnorna att beträda alla dessa arbetsområden föreslogos flere åtgärder. Betydelsen af stipendier framhölls, då den fördomen ännu rådde, att man ej borde kosta så mycket på döttrarnes som på sönernas uppfostran. Då det gälde nya, opröfvade banor voro dessutom stipendier af ofantligt stor vikt, enär få våga gifva ut penningar på något osäkert. Kvinnorna måste lära sig begagna associationen, de bemedlade understödja de obemedlade, endast på så sätt kunna kvinnorna göra sig gällande på arbetsmarknaden. Kvinnans löner behöfde ej så nedtryckas, om ej alltid arbetsgifvarne voro män, som fordrade en oskäligen vinst. De i Frankrike högt utvecklade "*écoules professionnelles*" utöfvade där ett stort inflytande på den franska kvinnans deltagande i det industriella arbetet, och möjligen kunde upp-rättandet af dylika skolor, ordnade efter våra behof, blifva af gagn. Slutligen framhölls, att det praktiska arbetet måste blifva mera aktadt i vårt land. Kvinnorna skola ej komma in på samma afvägar som männen att endast de teoretiskt begåfvade bland dem skola utvecklas och åtnjuta anseende.

Trånga kläder.

Af Ragna Nielsen.

(Från norska tidskriften *Nylænde*) Théophile Gautier säger om en af sina hjeltinnor: Son pied n'est guère plus grand que son soulier, chose rare! car les femmes, en matière de chaussure, ont rendu faux l'axiome géométrique: Le contenu doit être moindre que le contenant *).

Ja, man skulle väl tro, att det som inneslutes *borde* vara mindre än det, som innesluter. Och dock finnes det unga flickor, och till på köpet sådana som läsa både helsolära och matematik, hvilka icke

*) Hennes fötter äro nästan icke det minsta större än hennes skor — och det är något sällsynt, ty hvad fotbeklädnaden angår, hafva kvinnorna bevisat oriktigheten af den geometriska satsen: Det som inneslutes måste vara mindre, än det som innesluter.

draga i betänkande att pressa in sin kropp i trånga kläder. Härigenom får denna en form, som icke är den naturliga, och de inre delarna erhålla ett läge, om hvilket helsoläran sagt, att det är allt utom normalt: och Th. Gautiers "geometriska sats" — den får komma på skam. Om de, som så göra, ville vara uppriktiga, skulle de nödgas medgifva, att endast derigenom att kroppen är mjuk och snörlifvet hårdt, kan det gå för sig att få ett sådant "contenu" in i ett sådant "contenant".

Det är ingenting unga flickor blifva så förnärmade öfver, som att man vågar säga dem detta. Om jag bara är vänlig och försiktig, kan jag få en rättänkande ung flicka att erkänna nästan hvilket fel som helst i karaktär eller uppförande, men ännu aldrig har jag sett en ung flicka med getinglif erkänna, att hennes snörlif är för trångt. Hännyttar man härför, om än på ett aldrig så granlaga och taktfullt sätt, så blir hon mera upprörd och sårad, än om man hade dragit hennes sanningskärlek i betänkande. "Se bara, jag kan få båda händerna in under snörlifvet!" — och en öm moder håller med henne och försäkrar, "att man verkligen kan få begge händerna under snörlifvet", och den unga flickan gråter öfver en så orättvis beskylldning, och modern är förolämpad på dotterns vägnar. Mödrarna hafva nämligen sjelfva tillbragt sin ungdom utan att kunna andas ordentligt; och då ingen kan bevisa dem, att kanhända mycket af deras sjuklighet kommit af snörlifvet, så tro de helt enkelt icke på någon snörlifvets skadliga inverkan.

Nu är det så, att de unga flickor, som till sitt lifs mål endast hafva att se så söta ut som möjligt och till sin dagliga gerning endast att t. ex. servera te åt far och mor och att tvätta tekopparna, de kunna nog fullgöra dessa pligter, i trots af den försvagade helsa, som sammanpressningen af deras kropp förorsakat. Men det finnes andra unga qvinnor, energiska, dugliga unga qvinnor, som icke nöja sig med en sådan tillvaro, som hafva tagit ihop med ett allvarligt arbete, och hvilkas mål är ett verksamt lif, till gagn och lycka för sig sjelfva och andra. Det är för sådana, som bruket af det till utseendet så oskyldiga snörlifvet är en olycka. Utan god helsa är det icke sannolikt, att de kunna nå ett föresatt mål, och god helsa kunna de icke få, när de dagligen misshandla sin kropp.

Om det lönade mödan, skulle jag bedja dessa unga flickor göra ett experiment. De kunna göra det i all hemlighet och behöfva icke för någon omtala resultatet. Tag och lägg om morgonen, när kroppen under flere timmar varit befriad från sin tvångströja, ett metermått om lifvet på bara kroppen. Låt oss antaga, att du håller t. ex. 64 cm. Tag så på linnet och ett reformlifstycke — och mät om igen. Kläderna

taga naturligtvis något rum, olika efter tygets olika tjocklek. Låt oss antaga, att du nu håller 66 cm. Tag så af reformlifvet och sätt på dig ett fransyskt snörlif — icke ett trångt, nej ett sådant der, som du kan sticka båda händerna under. Du skall då finna, att du håller 60 cm. om lifvet.

Reflektionerna göra sig sjelfva.

Korrespondens.

Till Dagny! Wb 2: d. 17 Nov. 88.

Smålandspostens skämtsamma angrepp mot Dagny för det hon vågat föreslå, att det icke längre skulle vara sed och snart sagdt lag, att unga tjenstflickor uppassade unge män på deras rum, har äfven intagits i vår länsstidning. Dermed torde tidningen hafva gjort saken en större tjenst än han anar, emedan frågan nu kommer under lifligare debatt än möjligen annars, hvilket närlagde urklipp visar.

Mig synes det lätt nog att få ändring i denna viktiga angelägenhet, blott *de tänkande* blifva uppmärksamma på missförhållandet.

Hvarför kan nemligen icke eldningen i en herres rum ske på samma gång som städningen? Hvarför kan han icke ställa sina stöflor utanför dörren om aftonen och hemta dem der om morgonen? Hvarför kunna ej hans kläder, på samma sätt, uthängas och borstas, isynnerhet som väl icke många *uppassade* herrar äro utan nattrock och tofflor?

Förmodligen går det så till i Amerika; och förmodligen har man der en klädhängare och en hylla eller ett bord för vattenkaraffen utanför dörren till hvarje sängrum.

“Men *misstron* — hvarför väcka den?” kan möjligen någon invända? Härpå svara vi, att det icke är mycket värdt “att tala om frid der ingen frid finnes”; saken är dertill för allvarsam. Dessutom är troligt, att om det blefve en antagen god sed, att ingen tjenstflicka inträdde i en herres rum förrän han är utgången, så försvunne snart tanken på att det kunde vara annorlunda; och den unge mannen skulle finna den gamla oseden lika genant, som han nu möjligen finner det att taga in sina kläder sjelf. Vi kunna alltså icke annat än på det lifligaste önska och hoppas, att denna reform snart går igenom till allas båtnad!

K. R.

(Insändt i Länstidningen).

Med anledning af den i senaste numret af Länstidningen införda artikeln af Sigurd, anhålles att få nämna några ord. Den var, som det mästa af denne författare, kvick och rolig och förvillar derigenom till en viss grad omdömet. Men i grunden har såväl "friherrinnan" som Fredrika-Bremer-Förbundet rätt. Ingen husmor anser det passande att skicka sin unga dotter in för att väcka en främmande herre, men att sända andras unga döttrar i sådant ärende, finner mången sådan fullkomligt i sin ordning. Hon fordrar att den unga tjänsteflickan skall vara stadig och ärbar, hur smickrad och lockad hon än blir och fastän hon vet henne sakna den bildning och de grundsatser, som hon söker bibringa sin egen dotter.

Och hvad våra ungherrar vidkommer, så skulle säkerligen ingen af dem ta någon skada af att vänja sig vid att vakna på bestämd tid eller att själf borsta sina kläder och skodon. Tvärtom vore det en ganska hälsosam morgonmotion och ett godt sätt att jaga sömnen ur ögonen. Säkerligen undvekes äfven härigenom många tillfällen till frestelse å ömse sidor.

Moder.

Till Dagnys redaktion.

Då Fredrika-Bremer-Förbundets organ "Dagny" i sitt sista häfte omnämnt "Qvinliga Gymnastik-sällskapet", dess uppkomst och ändamål, så kanske att Dagny äfven ville omtala ett annat, äldre gymnastik-sällskap, som under namn af "Stockholms Qvinliga Gymnastik-förening" verkat sedan i Januari 1886.

Undertecknad, som tillhör båda ofvannämnda gymnastik-föreningar, har blifvit anmodad af "Stockholms Qvinliga Gymnastik-förening", att till Dagnys redaktion sända några uppgifter angående sistnämnda förening, i händelse att redaktionen skulle finna det lämpligt att upptaga nedanstående upplysningar.

I Januari månad 1886 stiftades af några qvinliga utexaminerade gymnaster *Stockholms Qvinliga Gymnastik-förening*, der qvinlig ungdom kunde erhålla en god gymnastisk dagöfning 1—3 gånger i veckan, för att i någon mon motverka det skadliga inflytande, som snörflif, baller och ett förvändt lefnadssätt kan hafva på den qvinliga ungdomen, och i stället väcka hågen och lusten för mera gagnande nöjen, som icke blott äro till "lyst", utan medföra helsosamma verkningar för individen och släktet.

Föreningens angelägenheter ombesörjas af en styrelse bestående af: Ordförande, vice ordförande, sekreterare, skattmästare samt tvenne ledamöter. Föreningen öfvas i tvenne afdelningar, den *öfre* och den *nedre*. Nyinvald ledamot ingår först i den nedre afdelningen, hvarefter hon på ledarens eller ledarinnans förslag uppflyttas i den öfre. Den, som önskar vinna inträde i föreningen måste vara en välkänd och bildad person. Hvarje medlem erlägger i inträdesafgift 3 kronor samt en årlig afgift af 5 kronor. Vid uteblifvande från öfning pliktas 25 öre. Föreningen räknade under sitt första arbetsår 1886, 30 medlemmar, men har detta antal under 1887—8 stigit till mellan 60 och 70. Af det sist nämnda synes, att föreningen gått betydligt framåt och vunnit en icke ringa anslutning samt gillande från såväl sakkunniges, som från allmänhetens sida.

Stockholms Qvinliga Gymnastik-törening har samma syfte som Qvinliga Gymnastik-sällskapet, ehuru den förra afser sådana, som till följd af ett vekligt, förvändt lefnadssätt *af fri vilja* misshandla sin kropp; det senare sällskapet åter afser sådana, som till följd af ett ensidigt, stillasittande arbete äro *nödtvungna* att misshandla sin kropp. För båda dessa kategorier fordras lämpligt afpassade gymnastiska rörelser, för att återvinna organernas jemnvigt och en fullt harmonisk utveckling af qvinnokroppen, och derigenom en framtida stark nation. Detta bör vara båda föreningarnas enda sunda och sanna sträfvan.

Å Stockholms Qvinliga Gymnastik-föreningens vägnar.

Sally Högström.

Sekreterare.

Fredrika-Bremer-Förbundets meddelanden. Stipendiefonderna.

Komitén för bildande af förbundets *Allmänna stipendiefond* har under det gångna året fullföljt sitt arbete enligt den uppgjorda planen, nitiskt biträdd af resp. läns- och lokalombud. Insamlingen, deri inberäknadt ett antal gåfvor för en gång, har uppgått till ett belopp af i det allra närmaste 10,000 kronor. Derutöfver äro å de utlemnade listorna redan nu tecknade mer än 10,000 kronor att utgå som årsbidrag om 1 krona årligen under nästföljande 4 år.

I betraktande af det svåra afbräck, som komiténs arbete led genom de härjande eldsvådorna i Norrland med thy åtföljande stora insamlingar för de brandskadade, har man allt skäl att anse de ofvannämnda 20,000 kronor, som utgöra resultatet af första arbetsåret, vara en löf-

tesrik början till det vackra företagens förverkligande. Nu väntar man, att komitén under sin fortfarande verksamhet, hvilken skall utsträckas till nya områden hvaribland Stockholm och Göteborg der intresse för saken redan visat sig, må få påräkna verksamt biträde af många villiga krafter, hvilket är det oundgängliga vilkoret för sakens slutliga framgång.

De som vilja med personligt arbete eller medelst penningbidrag verka för företaget, ombedjas vänligen att anmäla sig hos stipendiekomiténs sekreterare, fröken Mathilda Silow, hvars adress erhålles på Fredrika-Bremer-Byrån N:o 5 Malmorgsgatan.

Att stipendiefonden skall ökas äfven genom en eller annan donation, derom vågar man hysa grundad förhoppning.

Till förvaltningsstyrelse och revisorer för Förbundets stipendiefonder blefvo d. 30 sistlidne november af förbundsstyrelsen utsedda följande personer:

Fru Anna Wallenberg, född von Sydow, Fröknarna Hanna Lindberg och Mathilda Silow, professor P. G. Rosén och revisionssekreteraren H. Rohlieb. Styrelsesuppleanter, fröken Clara Montelius och professor Hugo Gylden.

Revisorer: Fröken Anna Edström, disponenten William Gibson och expeditionschefen E. von der Lancken; suppleant, borgmästaren O. Ahlström.

* * *

Whitlockska stipendiet har för 1889 tilldelats samma stipendiat som föregående år, fröken Wilhelmina Ohlson i Lund.

Från Dansk Kvindesamfund har till Fredrika Bremer-Förbundets styrelse ingått en skrivelse med anledning af den ständigt växande utflytningen till Danmark af svenska tjänsteflickor och de sorgliga öden, som dessa der ofta gå till möte.

Af den synnerligen behjärtansvärda skrifvelsen må följande anföras:

"Blandt andet have vi ogsaa overvejet, hvad der kan gøres for at værne om de svenske Piger, der i de senere Aar i stæde større Antal komme her til Danmark for at søge Beskæftigelse ved Landbruget, og som paa Grund af deres fuldstændige Ukendskab med danske Forhold i ganske særlig Grad lide under de bestaaende ulykkelige Forhold. Københavnske Fæstemænd, saavel af dansk som svensk Nationalitet, have med den største Skamløshed sat deres Trafik med svenske Piger i System. I den sidste Snes Aar er der hos den kvindelige danske Almuesbefolkning paa Landet opstaaet en fuldstændig Ulyst til at tage Tjeneste som Malkepige; denne Omstændighed, der tildels synes mindre forklarlig og i alle Tilfælde er meget uheldig, har bevirket, at paa saa godt som alle større Gaarde og en meget stor Del af de mindre Malkepigerne rekruterer fra Sverige. Heraf have Fæstemændene benyttet sig; de udsende Agenter, ofte af svensk Herkomst, saavel mandlige som kvindelige, der berejse navnlig hele Sydsverige og overtale ved gyldne Løfter, som de ere ganske ude af Stand til at holde, en Mængde unge Piger til at forlade sit Hjem med Forpligtelse til, naar de ved Hjælp af Rejsepenge, som Agenterne forstrækker dem med, ere komne til København, at antage de Pladser som Malkepiger, som Fæstekontorerne anviser dem. Paa Grund af Mangelen paa Malkepigerne ere Husbonderne som oftest tvungne til at betale Fæstemæn-

dene, hvad de forlange, ofte indtil 30 Kroner i Fæstegebyr for en Pige, og naar Fæstekontorerne ikke altid kunne faa den ublu Betaling, som de fordre, af danske Landbrugere, sende de uden mindste Betænkning hele Skarer af Piger til Tydskland, hvor de ofte føre en kummerlig Tilværelse og mangen Gang havne i Prostitutionen. Ogsaa her i staden København medfører det Liv, som der føres paa Logishuse, der staa i Forbindelse med Fæstekontorerne og optage de ankomne Piger, medens de som en anden Vare udbydes til den højest betalende, at mange ordenlige Piger demoraliseres, ja, jævnlig en dog uden klar Bevidsthed om, hvad der forestaar dem, blive Öfre for Personer, der i utugtigt Ojemel spekulere i deres Ungdom og Uerfarenhed.

Det er for at faa en virksom Støtte i selve Sverige i den Kamp, vi agte at optage med de nautoriserede Fæstekontorer, at vi tillade os at henvende os til Fredrika-Bremer-Förbundet. Det er en Selvfølge, at Fredrika-Bremer-Förbundet's Autoritet vil kunne udrette langt mere, end om vi selv gjorde direkte Skridt til at modarbejde det beskrevne Onde i Sverige, og vi føle os forvissede om, at den ærede Styrelse her, hvor det gælder om at værne om svenske Kvinder, beredvillig vil staa os bi med Raad og Daad."

Flere förslag till det ondas afhjälpande framställas derefter, såsom att genom Fredrika-Bremer-Förbundets medverkan kännedomen om det af Dansk Kvindesamfund upprättade "Fæstekontor" eller platsanskaffningsbyrå må spridas särskildt i södra Sverige, samt att, om möjligt, de utsända agenternas rätt måtte genom lag begränsas.

Vid sammanträde inom Fredrika-Bremer-Förbundets styrelse, som med synnerligt intresse omfattat frågan, beslöts att hänskjuta saken för vidare utredning till en särskild komité och uppdrogs åt styrelsens förvaltningsutskott att inkomma med förslag till denna komités sammanställning.

Fredrika-Bremer-Förbundets höstsamkväm egde rum lördagen den 17 Nov. i frimurarelogens lokal och var besökt af öfver 170 personer.

Programmet för aftonen utgjordes af föredrag af professor Montelius, som i "en ridt till Troja" gaf en liffull och målande skildring från sin och sin frus österländska resa; vidare sång såväl af damer som herrar, samt till sist uppläsandet af en af Andersens sagor, hvilket allt mottogs med stort bifall.

* * *

Förbundets filial i Malmö. Till föreståndarinna är autageu fru Anna Lewenhagen.

Å förbundets byrå hafva under oktober månad anmält sig:

Arbetsgifvare: för erhållande af lärarinnor 9, lektioner 12, affärs- och skrifbiträden 7, biträde med öfversättning 1, gymnast 1, s:a 30.

Arbetsökande: lärarinnor 15, lektionsgifvare 14, kontors- och skrifbiträden 8, värdinnor, sällskap och biträden i hem 4, gymnast 1, s:a 42.

Under november:

Arbetsgifvare: för erhållande af lärarinnor 7, lektioner 6, föreläerskor, sällskap och biträden i hem 4, öfversättning 2, s:a 19.

Arbetsökande: lärarinnor 8, lektionsgifvare 7, värdinnor och biträden i hem 9, kontors- och skrifbiträden 5, s:a 29.

Hvarjehanda i qvinnofrågan.

Sverige. *Den första qvinliga medlemmen* af Svenska läkaresällskapet, amanuensen på Sabbatsbergs sjukhus, medicine licentiaten fröken *Carolina Widerström* är invald.

Reseunderstöd för arbetare. Arbetare och *arbeterskor* i de särskilda näringsyrkena, hvilka önska att för förvärfvande i främmande länder af ökad insigt och konstfärdighet, hvar i sitt yrke, erhålla reseunderstöd af det för ändamålet anvisade statsanslag, skola ingifva ansökningsom dylikt understöd till kommerskollegium före januari månads utgång. Ansökningsom skall åtföljas af prestbetyg, intyg om nödig underbyggnad, om flit, ordning och stadgadt uppförande.

Stipendierna bruka utgå med c:a 500 kr.

Vid *kyrkomötet* förliden höst framlade hofrättsrådet C. U. Widström förslag att kyrkomötet måtte uttala sitt ogillande af prostitutionens ställande under lagens skydd. Med honom instämde landshöfding Treffenberg och flere andra talare. Efter en långvarig diskussion antog mötet förslaget.

Qvinnors inväljande i skolrådet har nyligen varit föremål för ett diskussionsmöte, anordnad af "föreningen för gift qvinnas eganderätt." I följd häraf deltog flera qvinnor än vanligt i de kort derpå företagna skolrådsvalen i hufvudstadens församlingar. I Jakobs församling föreslogs fru Anna Wallenberg och i Östermalm lärarinnan fröken Hedvig Björklund till inväljande, men stämmornas ordförande förklarade sig icke kunna företaga votering om saken, emedan författningen vid bestämmandet af hvilka personer, som kunna inväljas i skolrådet, begagnar ordet *man*.

Norge. *Den norska Kvindesagsforeningen* har nedsatt en komité med uppgift att särskildt taga sig an de arbetande qvinnornas intressen.

39 *qvinliga studenter* har nu Kristiania universitet.

Danmark. *Köpenhamns universitets guldmedalj* har tilldelats filosofie doktorn fröken Anna Hude för en afhandling i historia. Det är första gången i Danmark som en kvinna vunnit universitetets guldmedalj.

Qvinna vägrad att vara saksförarebiträde. Højesteret har afkunnat utslag i det bekanta målet om presidentens i hof- och stadsrätten vägran att meddela fröken N. Berg, hvilken aflagt s. k. dansk juridisk examen, fullmakt såsom saksförarebiträde, hvilken vägran gillats af samma rätt. Højesteret faststälde hof- och stadsrättens dom.

En "social-politisk skola för qvinnor" kommer att upprättas i Köpenhamn. Initiativet har tagits af Kvindeliga Fremskridtsforening.

Finland. *En finsk qvinnotidning.* Några fruntimmer hafva, enligt U. S., trädt i författning om utgifvande af ett populärt månadsblad, hvars syfte skulle vara att följa med den utveckling, som i Finland och annorstädes eger rum i afseende å kvinnobildningens höjande och klargörandet af hennes ställning i hemmet och samhället m. fl. frågor. Hufvudredaktionen af bladet besörjes af fröken *Alexandra Gripenberg* (Aarne). Prenumerationspriset är föreslaget till 2 mark för år.

Om kvinnors anställning i postverkets tjänst stadgas i postverkets senaste kungörelse, att enka samt ogift kvinna berättigas att komma i fråga vid besättandet af en del tjänster och befattningar vid postverket; och ätnjuter kvinna, som tjänst vid postverket tillträd, samma rätt till ersättning för tjänsteresor samt pension vid afskedstagandet, som manlig innehafvare af enahanda tjänst tillkommer.

Qvinliga stenografer vid den finska riksdagen. Två sådana äro nyligen tillsatta, den ena, fru S. Meinander vid ridderskapet och adeln, den andra, fröken Ingrid Wasastjerna vid borgarståndet.

Ryssland. *Enligt en af ryska regeringen utfärdad förordning* kunna numera kvinnor egna sig åt apotekaryrket i Ryssland.

Den qvinliga läkaren, fröken Lozinski, har, enligt Petersburg-tidningen "Novosti", nyligen aflagt medicine doktors-examen vid ett af de schweiziska universiteten och kommer att i Konstantinopel öppna ett sjukhus för kvinnor. Emedan det är muhammedanskorna förbjudet att vid sjukdomsfall låta behandla sig af män, hafva i Turkiet flera qvinliga läkare en mycket stor praktik.

Holland. I den holländska skönlitteraturen intaga kvinnorna ett framstående rum och hafva att gläda sig åt publikens ynnest och erkännande. Såsom de mest betydande roman- och novellförfattarinnorna nämnas: Bethy Park, Katharine Alberdingk Thyn, baronessan Stratenus, fröken von Harum och fröken Andriessen.

Belgien. *Mlle Popelin,* nyligen blifven Juris-doktor i Brüssel, har för afsigt att nästkommande 1 oktober anmäla sig inför appellationsdomstolen för att aflägga eden. Om domstolen nekar, hoppas en advokat i Brüssel kunna förfäkta sin kollegas sak och har redan en skrift färdig för att bevisa att intet i lagstiftningen hindrar qvinnan från att föra en process.

England. *Qvinnor medlemmar af lärda samfund.* Tre stora vetenskapliga samfund i London, det geografiska, det Linnéska och det geologiska, ha beslutat upptaga kvinnor som medlemmar.

Miss Beatrice Potter har kallats inför en regeringskommission för att lemna upplysningar rörande det så kallade "Sweating system" hvarigenom arbetsgifvare missbruka sin ställning gent emot sina arbetare, och hvilket system miss P. sjelf pröfvat genom att under tre veckor arbeta 12 timmar dagl. vid ett skrädderietablissemang tillsammans med fattiga utsläpade kvinnor och män.

58 kvinnor hafva under år 1888 blifvit utsedda till medlemmar inom fattigvårdsstyrelsen i England.

Oxford universitetet har nyligen beviljat kvinnor rätt att aflägga en högre examen: "Literæ Humaniores". Då det för fyra år sedan blef tillåtet för kvinnor att taga de öfriga examina, förbehölls denna åt mannen emedan man ansåg den för svår för qvinnan. Men under denna tid ha universitetets auktoriteter förändrat sin mening om qvinnans anlag för intellektuellt arbete. Oxford och Cambrige stå nu lika i det hänseendet att de gifva samma rättigheter åt qvinnan som åt mannen.

Vid Farmers Dairyassociation's utställning i London intogo de

qvinliga mejeristernas utställningsföremål ett framstående rum, så väl kreaturen som mejerivarorna.

Qvinnors användande vid offentliga boksamlingar förordas i England och har visat sig kunna ske med god framgång.

Frankrike. I franska deputeradekammaren framlemnades i tisdags af Ernest Lefèvre en motion, undertecknad af honom och 159 andra deputerade, att kvinnor, som betala skatt för att få idka handel, äfven skola få deltaga i valen af medlemmar i handelsdomstolen.

Mme C. Renooz, hvilken förliden vår grundade "La revue scientifique des femmes, har utgifvit ett omfattande, illustrerad, naturvetenskapligt arbete: *L'évolution de l'homme et des animaux*". (Människans och djurens utveckling.)

Société de France har till ledamot invalt författarinnan Ellen Russell Emerson. Det är första gången en sådan utmärkelse kommit en kvinna till del.

Italien. *Rassegna femminile* omtalar att en dam, signora Enrichetta Orsini-Tosi, utnämnts till heders-inspektör's öfver kommunalskolorna i Rom.

Amerika. I *Wyoming*, der kvinnor haft rösträtt sedan 1869, är det i lag bestämdt, att kvinnor för samma arbete ej få aflönas lägre än män.

2,000 *qvinliga promoverade läkare* finnas för närvarande i Amerika, flere hundra *qvinliga advokater*, och en af de mest betydande *juridiska tidskrifterna* redigeras af kvinnor i Chicago.

Vidare äro kvinnor anställda som *professorer* vid universitet och som astronomer. Ett stort antal verkar som *författarinnor*, och tusentals kvinnor redigera *tidningar*; endast i Newyork äro öfver 200 kvinnor anställda i tidningar.

De offentliga *folkskolorna* ledas till största delen af kvinnor; deras antal uppgår till ungefär 200,000.

I departementen i Washington äro anställda bortåt 2—3,000 *qvinliga ämbetsmän* med en lön från 700 till 3,000 dollars (= 2,800—12,000 kr.)

I staden Oskaloosa i Kansas är *hela stadens styrelse* med framgång lagd i händerna på kvinnor, så att t. ex. borgmästaren och stadsfullmäktige äro kvinnor.

Vid en landtbrukskola för den färgade befolkningen i en af sydstaterna äro af de 318 studenterna 150 flickor. Undervisningen är fri och eleverna kunna delvis med sitt arbete betala sin kost.

Indien. Nya läroverk för den högre flickundervisningen uppstå det ena efter det andra i Bengalen och Bombay. Ganska anmärkningsvärd är de infödda kvinnornas hög för medicinska studier. Enligt hvad tidn. *The Indian Magazine* i Calcutta uppgifver, har en infödd kvinnlig doktor blifvit anställd som öfverläkare vid "Dufferin Zenana"-hospitalet, och 15 unga infödda damer hafva blifvit inskrifna i den medicinska skolan (the Campbell Medical school).

En kinesisk dam, som studerat medicin i Förenta staterna, och som tillika är skicklig fotograf, har anmodats medfölja den astronomiska expedition, som nyligen anordnats i Japan.

Afrika. Amande Smith, en mycket verksam medlem af den amerikanska nykterhetsrörelsen, är negerinna, född i Amerika som slaf och frigifven först efter det hon blifvit fullväxt. F. n. befinner sig Amande Smith i Liberia på Afrikas vestkust för att i neger-republiken förkunna nykterhetens läror och på samma gång verka för en bättre uppfostran af ungdomen.

* * *

Florence Nightingale om qvinnan och den husliga hygien.

Med det hygieniska museet i London har man förenat föreläsningsskurser i *huslig hygien*. Vid avslutningen af en sådan kurs i våras, utdelade Hertiginnan af Albany, hvilken är museets beskyddarinna, diplom till de damer, som aflagt kunskapsprof efter genomgången kurs. Samtidigt upplästes ett bref från Florence Nightingale, som uttalar hennes ledsnad att vara urständssatt att taga del i högtidligheten; detta till följd af att hon numera är af sjukdom fångslad vid sitt rum.

“Ni vet“, fortsätter hon, “hvilken djup sympati jag hyser för Parkes-Museets verksamhet, synnerligast den del deraf, som utgör föremål för dagens högtidlighet. Utan qvinnor kunniga i ämnet, skola vi aldrig kunna åstadkomma någon huslig hygien. De vackraste grundsatser och system för aflopp, vattenledning och ventilation blifva, utan husmodern, nästan en död bokstaf. Men gör henne praktiskt kunnig i huru hon skall hålla luften, marken och vattnet rena samt insläppa guds dager i sitt hus, och det, helsa och lif bevarande hygieniska systemet är komplett.“

Gamla Lisa. Nyligen dog i Paris “*la vieille Louissette*“ en qvinna, som under Paris belägring, då Belfort ockuperades af Preussarne, tio gånger smög sig genom fiendernas led för att hämta underrättelser om sin son, samt öfverföra bref till mobilsoldaterna och föra deras tillbaka. En gång fastogs hon, men frigafs af en välvillig officer; flera gånger sårades hon lindrigt; men hon vågade allt, för att hemföra soldaternas helsningar till mödrar och hustrur. Till erkännande af hennes förtjenster gaf municipalitetet henne ett grafrum i närheten af den plats på kyrkogården, der de franska soldater jordats, som dogo under försvaret för sitt land. Hennes kista beledsagades till grafven af alla ännu lefvande mobilsoldater, som stredo vid Belfort; och en minnesvård skall resas på hennes graf.

Parisermunicipalitetet i Paris har vid rue Fessart öppnat en asyl och ett arbetshem för qvinnor, afsedt att rymma 200 personer. Ett af dess ändamål är att bereda tillgång till arbete för dem som sakna sådant. De intagna få bo i hemmet under tre månader; och tiden kan i svårare fall förlängas.

Bilaga till Dagny, 3:dje årgångens sista häfte.

Handarbetets Vänner på Köpenhamnsutställningen.

Sedan Riksdagen nekat anslag för deltagande från svensk sida i årets stora Nordiska utställning i Köpenhamn, och det sålunda åt den enskilda företagsamheten öfverlemnades att tillgodose våra intressen vid den af grannlandet anordnade täfningen, blef det en helt naturlig sak, att vår industri hvarken kunde bli tillräckligt väl eller tillräckligt mångsidigt representerad.

Att resultatet af vårt deltagande i utställningen dock blef jemförelsevis särdeles tillfredsställande må tillskrifvas inresset och offervilligheten hos de enskilde utställarne. Det var på den stora industriens, särskildt jern- och maskintillverkningens område, som det svenska namnet häfdade sitt gamla anseende, inom konstindustrien deremot måste vi — med flere märkliga undantag visserligen — i åtskilligt stå tillbaka för andra.

Det var dock en art af konstslöjd i hvilken den svenska afdelningen på ett alldeles särskildt sätt utmärkte sig, och det var den textila konsten. Ej nog att denna del af vår utställning hade att uppvisa en mängd i och för sig förträffliga saker, den framträdde i sin helhet såsom något övantadt och nytt och ingaf främlingen förvåning och beundran öfver att finna en högt uppdrifven textilkonst, hvarom han förut torde haft ganska ringa begrepp.

Att vår textilkonst med så lyckligt resultat företrädde på Köpenhamnsutställningen beror i främsta rummet på den utmärkta beskaffenheten af de kollektioner som exponerades af Handarbetets Vänner i Stockholm, af Skånes kulturhistoriska förening och af Fru Thora Kulle i Lund.

Den qvinliga konstslöjden qvarstår ännu i Danmark på den ståndpunkt som den intog hos oss för ett tjugotal år sedan. I konstsoömnaden är den naturalistiska stilen eller ostilen allena herrskande. Att i korsstygn, plattsöm, applikation o. s. v. efterbilda naturföremål och söka göra det så troget som möjligt d. v. s. utan en af sjelfva materialets beskaffenhet med nödvändighet gifven stilisering, se der de effekter för hvilkas frambringande den danska qvinnan ännu i dag öfvar sin konstfärdighet. Att det är möjligt att äfven på denna väg komma till ett konstnärligt resultat visade visserligen de af Dekorationsföreningen i Köpenhamn utställda och af Fru Ida Hansen utförda broderierna på kläde. Det var i ullgarn med fria plattsömstygn utförda blommande växter såsom stockrosor, spiræa, kastanie, rönn, tistel m. fl. fullkomligt naturhärmande och af en förträfflig verkan, starkt på-

minnande om aqvarellens (en af våra yngre konstnärer, som såg dem i somras, är än i dag öfvertygad om, att de voro aqvareller). Ett dylikt undantag är emellertid naturligtvis mera ett bevis för än emot regeln, ty dels är det endast i en verklig konstnärs hand som sådant för en gång kan lyckas, dels äro dessa arbeten att betrakta såsom likställda med målningar och att behandla såsom sådana d. v. s. ingå såsom rent dekorativa element i en interiör. Det är då denna naturstil — oftast i okonstnärliga händer och i ett alldeles omedgörligt stoff — begagnas för prydnad af de föremål, till hvilka den qvinliga konstfliten af sjelfva sakens natur i allmänhet är hänvisad, som den blir ett oting.

Då ju, som bekant, Handarbetets Vänner just satt såsom sin uppgift att motarbeta denna falska riktning och väcka sinnet för verklig stil i konstväfnad och konstsöm, så kunde knappast blifva tal om någon täflan med systrarne på andra sidan Sundet, det blef snarare en eröfring man hade att rusta sig till.

I detta medvetande sattes alla krafter i verksamhet för åstadkommande af en så representativ och så allsidig utställning som möjligt. För de direkta omkostnaderna afsatte föreningen en större summa, hvarförutom på initiativ af dess ordförande ett antal enskilde intresserade sammansköto ett ungefär lika stort belopp såsom bidrag till kostnaderna för Handarbetets Vänners och Svenska Slöjdföreningens gemensamma utställning.

Som bekant hade nämligen Svenska Slöjdföreningen erbjudit sig att med bidrag från ett antal konstslöjdidkare anordna en större rumsinteriör illustrerande den ståndpunkt, hvarpå "konsten i hemmet" för närvarande hos oss befinner sig. Till att lemna den textila dekoreringsen af detta rum voro Handarbetets Vänner sjelfskrifna.

Här erbjöd sig naturligtvis ett ytterst tacksamt tillfälle till exponering af just sådana föremål, åt hvilkas konstnärliga utförande Handarbetets Vänner egnat sitt särskilda intresse. Här kunde dess möbelväfnader, dess mattor, borddukar, gardiner och dörrförhängen först rätt göra sig gällande, exponerade som de skulle blifva just i den omgifning och under de förhållanden, för hvilka de voro afsedda. Också visade det sig, att anordningen af det hela var synnerligen tillfredsställande.

I bakgrunden af det stora utställningspalatsets norra korsarm hade de båda föreningarnes gemensamma interiör fått sin plats. Ett par trappsteg höjdt öfver golfytan öppnade sig det ganska stora rummet med ena långsidan utåt. Väggarnes dekoreringsen var utförd efter mönstret af den s. k. Hertig Carls sängkammare på Gripsholms slott, med hög panel i ekfärg och stiliserade blommor i fyllningarne samt derofvan en i gul ton hållen, målad tapet med växtornament i

färger; det kassetterade taket var en fri kopia efter Drabant-salens tak på Gripsholm. I rummets venstra hörn var en s. k. "Erker" eller utbygdt fönster, och i det motsvarande högra stod en färgad kakelugn i renässansstil. Midt på golvet under det stora bordet låg en väldig flossamatta i rik renässansstil komponerad af fr. *Gisberg*, med botten i tvänne nyanser blått och bård i gult och färger, denna den största och dyrbaraste af de exponerade mattorna var ett särdeles vackert prof på god komposition i förening med ett omsorgsfullt och gediget utförande. De stora fätöljerna kring bordet voro klädda med gobelin eller flamsk väfnad, komponerad af fr. *Branting* i olika men harmonierande mönster och färger. Att dessa väfnader med deras svåra teknik och praktiga verkan väckte förtjent uppmärksamhet kan bland annat antagas deraf, att en fullständig dylik möbelklädsel blef bestäld af en framstående dansk konstvän. Öfriga stolar liksom den stora soffan på venstra kortväggen voro klädda med krabbasnår och dukagång efter goda allmogemönster. En bänk och en kista, liksom de andra möblerna i renässansstil, fullbordade det rörliga möblemanget. På kistan låg en tunn dyna med rikt mönster af mångfärgade blommor i plattsöm på mörkblå botten, ett litet mästerstyeke af smakfullt och ändamålsenligt använd allmogestil komponerad af fr. *Petré*. Framför fönsteröppningen hängde en bred gardin med rika romanska bårder mot blå botten, ett dyrbart och praktigt exempel på fru *Winges* erkända mästerskap i behandlingen af för-renässansens textilornamentik. En i ljusa färger — hvitt, blått, rött och grönt — hållen genombruten "skjutgardin" framför samma fönster var med ledning af allmogemotiv ytterst smakfullt och på samma gång praktiskt anordnad af fr. *Rohlieb*. Annu några mindre mattor, kuddar — hvaribland en särdeles vacker "brasdyna" i Skänestil — samt hängkläden o. d. fullbordade jemte den breda "drätten" i dukagång under takfrisen Handarbetets Vänners insats i det ståtliga rummets dekorerung.

Emellertid var det här gifna tillfället till utställning visserligen ingalunda tillräckligt för en allsidig belysning af Handarbetets Vänners verksamhet. Dels lade ju rummets ganska bestämdt genomförda stil ett band på valet af de der exponerade föremålen, dels fordrade dess karakter af praktikum, att de skulle vara af dyrbar och praktig art, men framför allt var det dess egenskap af något i och för sig helt och afslutadt, som icke tillät en utställning af alla de arbeten af hvilka Handarbetets Vänner egna sina krafter och intressen. En rik profsaming af dessa arbeten var derför exponerad i monter på sidorna om den stora interiören.

Framför dessa arbeten är dock att nämna Handarbetets Vänners *chef d'oeuvre*, den stora altarduken i Tyska kyrkan i Stockholm, af hvilken en del kopierats särskildt för denna

utställning. De flesta af Dagnys läsarinor känna redan detta mästerverk af konstbroderi, vid hvilket komponering fru Winge använt all sin stora erfarenhet, sin fina smak och sin rika fantasi, och i hvilket utförande föreningens brodöser nedlagt all sin skicklighet; att duken äfven här blef föremål för allmän beundran behöfver icke sägas.

Bland de textilster, åt hvilka Handarbetets Vänner ega en särskild uppmärksamhet — och af hvilka flere prof äfven som vi sett funnos i interiören — äro kanske att i främsta rummet sätta dess väfnader i de olika gamla skånska metoderna: rödlakan, dukagång, krabbasnår o. s. v. Det är en föreningens stora förtjenst att hafva upptagit dessa gamla väfnader och påvisat deras dekorativa värde, och än större förtjenst har den inlagt i att genom noggrant urval bland de otaliga mönstren och färgsamställningarne afskilja det stundom något råa och otillfredsställande i båda samt taga fasta på det från skönhetssynpunkt verkligt goda och värderika. De drätten, bonader och täcken, som här funnos utställda vittnade äfven med sina klara mönster, sina rika eller dämpade färger till förmån för denna föreningens reformerande verksamhet. En särskild art af dessa gamla väfnader, den s. k. "flossan" lämpar sig som bekant med fördel till mattväfnad, och de flossamattor som komma från Handarbetets Vänners väfstolar hafva redan länge vunnit det största erkännande. Vid utförandet af dessa mattor har Handarbetets Vänner gått ännu längre i sin reformering af de gamla allmogemönstren än vid de släta väfnaderna och detta med full rätt. Redan sjelfva tekniken lånar sig nämligen här till snart sagdt hvilken konststil som helst — de österländska mattväfnaderna äro t. ex. helt nära beslägtade med vår svenska flossa — och Handarbetets Vänner har vetat att häraf draga fördel för åstadkommande af talrika vexlande mönster och färgkombinationer. En af Prof. Kronberg komponerad matta med assyriskt motiv, bekant från hans stora tafla David och Saul på Nationalmuseum är Handarbetets Vänners hittills förnämligaste arbete af denna art och är ett verkligt mästerverk; men äfven de här utställda större och mindre flossaväfnaderna väckte förtjent uppmärksamhet för smakfulla mönster och färger samt gediget utförande.

Flere af dessa väfnader ha på senare tid med fördel imiterats i broderi och sålunda blifvit möjliga att åstadkomma äfven af i väfkonsten icke förfarna; åtskilliga kuddar, längder och dylikt utgjorde vackra prof på denna teknik.

Konstsömnaden eller handarbetet i egentlig mening med nålen såsom verktyg i motsats mot den mera mekaniska konstväfnaden med väfstolen såsom medel är den andra stora afdelning af textilkonst som tillhör Handarbetets Vänners verksamhet. Äfven här har föreningen utgått från nationela förutsättningar, upptagit gammalsvenska arbetsätt och begag-

nat svenska mönster — jag påminner särskildt om den forn-nordiska ornamentik som i början af H. V-s verksamhet var så godt som allena herrskande i dess sydda arbeten — men här ha de befintliga arbetssättens stora mångfald så väl som aktgifvandets på alla de historiska konststilarnes oändligt vexlande formverld fört till en frihet, som ej längre synes följa andra lagar än skönhetens och ändamålsenlighetens. I de utställda konstbroderierna hade man äfven tillfälle att iakttaga, hurusom mångfaldiga skilda motiv från olika länder och tider blifvit tillämpade för moderna behof, och alla vittnade de om ett öppet öga för stilarnes egendomligheter och för deras möjlighet till användning i hvarje särskildt fall. Sålunda såg man t. ex. en vacker lampmatta i Egyptisk stil med ett förträffligt arrangement af lotusblommor och knoppar, åtskilliga väskor, dukar o. d. i turkisk, arabisk, rumänisk m. fl. stilar. Af ytterst praktfull verkan var den stora bordduken i romansk stil med foglar och rankor i chattersöm på rikt röd botten, komponerad af fru Winge, och ej mindre beaktansvärd var fr. Brantings stora duk i korsöm med mörkare färger och orientaliskt mönster. Utom af de redan nämnda damerna hade mönster till dessa konstbroderier anordnats eller komponerats af fru *Petrelli*, fru *Fleetwood Derby*, fr. *Boklund* m. fl.

Med detta framhållande af den allsidighet i val af förebilder, som numera utmärker Handarbetets Vänners konst-sömnad vill jag visserligen ej hafva sagt, att de svenska motiven försummas, tvärtom är det ju bekant och blef det ännu mera på denna exposition, att genom föreningens försorg en mängd af dessa allmogesömnader alltjemt uppsökas och komma till heders. Sålunda sågos i en montre ett antal smakfulla serveringsdukar med bårder af blommor i rödt eller blått på hvit botten — det var de gamla Delsbomönstren som här användts och blifvit sjelfständigt tillämpade af socknens egna kvinnor; andra af dessa dukar visade en elegant bård i korsstygn — det var en förstoraad användning af de band hvarmed kullorna i vissa dalsocknar sira sina ärmlinnigar. Från Dalarne hemtar Handarbetets Vänner öfver hufvud en mångfald af motiv för sina sydda arbeten och man igenkände lätt dess enkla rena mönster i smakfull tillämpning på åtskilliga af de kuddar, dukar m. m. som här voro utställda.

En för Dalarne högst säregen handslöjd är dess spetsknyppling; huru länge den öfvats der är ej med visshet afgjordt; den rör sig med ganska enkla grundformer, hvilka dock sammansatta på talrika sätt bilda en mångfald af mönster. Af samma ålder som dalknypplingen torde den skånska spetstillverkningen vara, båda äro ehuru till sin karakter ganska olika, fullkomligt nationela, och ett antal olika mönster, som Handarbetets Vänner utstälde, väckte hos främlingar

en ganska stor uppmärksamhet. En profsaming af dessa svenska spetsar rönt erkännandet att blifva inköpt af konstindustriskolan i Stuttgart.

Härmed torde jag hafva berört det som vid ett besök i Handarbetets Vänner afdelning af årets stora Köpenhamnsutställning tilldrog sig mesta uppmärksamhet. Från många håll har man hört klagomål öfver denna afdelnings undan gömda belägenhet, och visst är, att om genom ett lyckligare arrangement af de framför interiören placerade stora montrerna, denna presenterat sig såsom afslutning af ett perspektiv, skulle hela svenska afdelningen vunnit ofantligt; men för den lilla utställningen sjelf syntes det afskilda läget ingalunda hafva någon menlig inverkan. Hade man väl kommit förbi de stora kanonerna och allt det öfriga svenska jernet, så öfverraskades man angenämt att derbakom finna en vrå der ett stycke svensk hemtrefnad tycktes ha slagit upp sina bopålar, der man omgafs af idel rika och harmoniska färger och former, alster af en fint bildad qvinlig konstfärdighet och der det qvinliga elementet på ett än angenämre sätt gjorde sig gällande i de damers personer, hvilka med den största älskvardhet och aldrig tröttadt intresse gjorde *les honneurs* i det vackra rummet, besvarade alla frågor och gäfvö alla begärda upplysningar om utställningens enskildheter. Också blef det "Svenska rummet" snart ett slags centralpunkt för umgänget mellan konstintresserade af olika nationer. Den vackra interiören och de rikt fyllda montrerna tilldrog sig så väl landsmännens som främlingars uppmärksamhet, och det sägs att Handarbetets Vänner ha alla skäl att vara tillfredsställda med det ekonomiska resultatet af sin utställning.

Af långt större vikt torde emellertid det konstnärliga resultat vara, till hvilket föreningen genom denna utställning kommit. Dess sträfvan att förädla det qvinliga handarbetet har blifvit känd och erkänd i ett land der detsamma hittills qvardröjt på ståndpunkten af en falsk och smaklös qvasinaturalism. En eller annan "omvändelse" berättades också af de damer, hvilka förestodo föreningens utställning och hvilka haft tillfälle att vid offentliga och enskilda samqväm utbyta tankar angående föreningens syften med Danmarks förnämsta auktoriteter på konstslöjdens område. Samma erkännande har kommit föreningen till del från de utländska fackmän, som togo kändedom om dess utställning och sedermera i sina resp. länders press med stort beröm yttrat sig om dess arbeten.

Mätte den seger Handarbetets Vänner härigenom vunnit mana till ett fortsatt arbete i den goda smakens tjänst, sin väg har föreningen redan utstakat, men den skall alltjemt ha att kämpa mot smaklöshetens, oförståndets och modets förderfliga inflytelser.

Erik G. Folcker.

Order från privatpersoner öfverstigande 20 Kr. expedieras
franco pr Jernväg eller Ångbåt.

HERM. MEETHS

STOCKHOLM

rekommenderar sitt lager af:

Sybehör,

Broderade Remsor, Trim-
mings, Spetsar, Rysch, Siden-
band och Nouveautéer i Gar-
neringsartiklar.

Partiaffär

Fredsgatan 15, 1 tr. upp.

Butiker:

Regeringsgatan 26, Vesterlånggatan 34,
Drottninggatan 73 A, Götgatan 24.

Filialer i GÖTEBORG:

Kungsgatan 49 och 2:dra Långgatan 47.

Profver sändas gratis!

Profver sändas gratis!

Postadress endast Herm. Meeths, Stockholm.

Gösta Vidinghoff

Stockholm Drottninggatan 19

General-Depot

af
samtliga

Normalartiklar

Prof. Dr Jægers system
Äkta Fabrikat.

Normal-skjorter, -Kalsonger, -Tröjor, -Strumpor, -Lakan
& Kamelhårskiltar etc. för Herrar, Damer och Barn.

Handarbetets Vänner

18 Brunkebergstorg 18
STOCKHOLM.

Utställning och försäljning

af

Nationaldrägter, Väfnader, Spetsar

och Handarbeten efter Svenska Allmogemotiv.

Öppet 10—4.

Till Fredrika-Bremer-Förbundets komité för granskning af barn- och ungdomsliteratur hafva herrar förläggare insändt:

F. C. Askerberg: *Born*, Elefantjägaren Hans Stark; *Gerard*, Lejonjagten i Afrika; *Marryat*, Sjörofvaren och de tre kuttrarne, Bland elefanter och lejon i Afrika, Nybyggarna i Canada, Masterman Ready, Barnen i Nya skogen; *Carrey*, Från Guyana och Brasilien, Robin Jouet's resor och äfventyr; Roland Forrester; *Mark Twain*, Prinsen och tiggargossen; *Swift*, Gullivers resor i främmande länder; *Defoë*, Robinson Crusoe, dito sammandragen och bearbetad för de yngre; Münchhausens resor och äfventyr, dito sammandragen för yngre; Richard Lejonhjerta; *Derboeck*, Prins Henriks af Preussen verldsomsegling; *Dumas*, Sagan om Wilhelm Tell; *Åberg*, Ett lyckligt skott, Sven Danson, Ryssarnes härningar i Norrbotten 1721, Gustaf Adolf och Ebba Brahe, Karna, Blodbadet i Wielun, Brottets lön, Aschebergs skyddsling; *Wilhelmina*, Gustaf Vasa, Gustaf II Adolf, Carl XII; Barnsagor från Småland; Genoveva; Tre roande berättelser.

Alb. Bonnier: *Centervall*, Hellas och Levanten; *Burnett*, Lille lorden; *Rhoden*, I pensionen; *Blink*, Sten Sture den äldre; *Tolstoy*, För barnen; Tre år i Norge; Lekkamaraten; *Ella*, Hexeri.

A. Johnson: *Cooper*, Skinnstrumpa; *Mayne Reid*, En frivilligs äfventyr; *Aimard*, Friskyttan, Skogsströfvarne, Vildmarkens lejon, Äfventyr i vildmarken; *Bernardin de St Pierre*, Paul och Virginie; *Rothacher*, Utvalda sagor; *S. —g*, Räknekonstens under; Sveriges ungdom, tidskrift för skola och hem.

O. L. Lamm: *Hofsten*, Arla; Gåtor och Charader; Linnéa; Nya svenska barnbiblioteket, 1:sta samlingen; *Wilford*, Vivia; Djurbilder.

(Fortsättn. i nästa häfte.)

“KRONAN“ för 30 öre.

En hvar kan gratis erhålla en illustrerad praktupplaga af en ny **Verldshistoria** (bokhandelspris 40 kr.) som utkommer häftesvis, genom att på närmaste poststation prenumerera på **illustrerade veckotidningen KRONAN**, som genom sitt innehåll och gratispremie öfverträffar allt hittills försökt. Pris i år endast 30 öre. Postarvode 20 öre.

Anmälan.

Dagny, som äfven under förlidet är utgått i en för våra förhållanden stor upplaga, skall fortfarande verka för **Fredrika-Bremer-Förbundets ändamål: "en sund och lugn utveckling af arbetet för kvinnans höjande i sedligt och intellektuellt såväl som i socialt och ekonomiskt hänseende"**. Hon skall äfven följa den nyare literaturen, särskildt sådana dess alster, hvilka beröra sociala och sedliga frågor, meddela kortare berättelser, biografiska och historiska utkast, öfversigter m. m.

Dagny redigeras år 1839 af fru **Amanda Kerfstedt**, biträdd af en redaktionskomité. Fru **S. L—d Adlersparre** har af helse-skäl lemnat tidskriftens redaktion för detta år, men kommer att till redaktionens förfogande ställa sin rika erfarenhet och sitt varma intresse.

Dagny utkommer med åtta häften på två tryckark. Första häftet är ämnadt att utgifvas i medlet af januari och kommer att innehålla följande uppsatser: **Nya Idun** af **Amanda Kerfstedt**. **Parisersalonger på 1700-talet** af **G. Hjelmerus**. **Ernst Ahlgren** af **Ellen Key**. **Liten återblick** af **Lea**. *Literatur m. m.*

Priset för hel årgång blir fortfarande:

För medlemmar af förbundet . . . kr. 2,50
För icke medlemmar. „ 4,00

Förbundsmedlemmar prenumerera å **Fredrika-Bremer-Förbundets** byrå, 5 **Malmtorgsgatan**, personligen eller medelst postanvisning. Icke förbundsmedlemmar kunna prenumerera dels vid alla postanstalter i riket, dels på förbundsbyrån, dels äfven hos hrr bokhandlare.